

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

”ITE OON OLLU SIINÄ VÄHÄN SIVUM- MALLA OMIEN AJATUSTENI KANS, MUT NIINHÄN ME MIEHET YLEENSÄ TEHÄÄNKI”

Isien kokemuksia isyydestä, jaetusta vanhemmuudesta
ja osallisuudesta ennaltaehkäisevässä perhetyössä Ylö-
järvellä

Jenna Saarinen

Janica Sukuvaara

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2018
Sosionomi (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomikoulutus

SAARINEN, JENNA & SUKUVAARA, JANICA:

”Ite oon ollu vähän siinä sivummalla omien ajatusteni kans, mutta niinhän me miehet yleensä tehäänki”

Isien kokemuksia isyydestä, jaetusta vanhemmuudesta ja osallisuudesta ennaltaehkäisevässä perhetyössä Ylöjärvellä

Opinnäytetyö 72 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Maaliskuu 2018

Käsitys isästä hoivaajana ja kasvattajana on muuttunut viime vuosikymmeninä merkittävästi. Isän rooli perheessä voidaan nähdä jaetun vanhemmuuden myötä osallistumisena perheen lasten hoitamiseen, kasvattamiseen ja kodin askareisiin erittelemättä isän ja äidin tehtäviä. Isyys ja siihen liittyvät tunteet sekä odotukset ovat puhuttaneet monia isiä sekä tutkijoita, mutta isän vanhemmuuden ja osallisuuden tukeminen perhepalveluissa on vielä tänä päivänäkin toissijaista äidin vanhemmuuden ja osallisuuden tukemiseen verrattuna.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa isien ajatuksia omasta isyydestään ja jaetusta vanhemmuudesta sekä tuoda näkyväksi ylöjärveläisten isien ajatuksia osallisuudesta ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakkuuden aikana. Opinnäytetyön teoria liittyy isän osallisuuteen vanhempana ja ennaltaehkäisevään perhetyöhön isän osallisuuden vahvistajana sosiaali- ja perhepalveluissa. Opinnäytetyössä käsitellään isyyttä, jaettua vanhemmuutta, osallisuutta, sekä ennaltaehkäisevää perhetyötä ja sen asiakasprosessia teoreettisia lähteitä hyödyntäen.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin teemahaastatteluin. Haastateltavina oli viisi isää, jotka ovat saaneet ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön palveluja kotiin tehtävänä ohjaustyönä Ylöjärvellä vuosina 2017–2018. Laadullisen aineiston analysoinnissa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Opinnäytetyön tutkimukselliseen osuuteen osallistuneet isät tunnistivat omat vahvuutensa ja kehittämistarpeensa isänä. Haastateltavilla isillä oli enimmäkseen positiivisia ja myönteisiä kokemuksia jaetusta vanhemmuudesta sekä osallisuudesta ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessin aikana. Osallisuutta edistäviksi tekijöiksi isät nimesivät vanhempina omien voimavarojen tunnistamisen lisäksi isyyteen sitoutumisen ja vanhempien roolit perheen sisällä. Haastateltavat isät nimesivät perhetyön asiakkuuden aikana osallisuutta edistäviksi tekijöiksi yhteistyön sujumisen työntekijän kanssa, perheen avuntarpeeseen vastaamisen ja työmenetelmien oikein kohdentamisen asiakas- ja perhelähtöisesti, sekä osallistumisen osallisuuden edistäjänä.

Isät tuottivat joitakin kehittämis ehdotuksia perhetyön toteutustapoihin isien osallisuuden parantamiseksi. Kehittämis ehdotukset koskivat yhteydenoton kynnyksen madaltamista entisestään, työntekijöiden kotikäyntiaikoja ja käyntikertojen määrää sekä käyntien tiheyttä asiakkuuden aikana sekä isä-lapsivertaisryhmän toimintaa Ylöjärvelle.

Asiasanat: isyys, jaettu vanhemmuus, osallisuus, ennaltaehkäisy, ohjaava perhetyö

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree programme in Social Services

SAARINEN, JENNA & SUKUVAARA, JANICA:

“I have been in it a little further away with my own thoughts, but that is what we men usually do”

Father`s experiences about fatherhood, shared parenthood and inclusion in preventive, guiding family work in Ylöjärvi

Bachelor's thesis 72 pages, appendices 6 pages
March 2018

The notion of fatherhood, as well as caretaker and breeder has changed significantly in recent decades. The fathers` role in the family can be seen through shared parenthood as treating and upbringing family`s children and taking care of housework without distinguishing the tasks of father and mother. Fatherhood and related feelings, as well as expectations have been talked by many fathers and scholars, but support for father`s parenthood and inclusion in family services is still secondary to mother`s parent support.

The purpose of our Bachelor`s thesis was to explore father`s thoughts about their own fatherhood, how the principle of shared parenthood is realized from the fathers` perspective and to showcase the fathers` thoughts of inclusion during the client process of preventive, guiding family work in Ylöjärvi. The theory of the thesis is related to the father`s inclusion as a parent and preventive family work as the strengthening of inclusion in social and family services. The thesis deals with fatherhood, shared parenting, inclusion and preventive family work and its client process using theoretical sources.

The thesis was carried out as a qualitative research and the material was collected as a theme interview. The interviewees had five fathers who received the preventive, guiding family work services as a home assignment in Ylöjärvi in 2017-2018. Content-based content analysis was used for the theory content analysis.

The fathers participating in the thesis were aware of their own strengths and development needs. The interviewees had mostly positive experiences of shared parenting and inclusion during the family work client ship. Fathers named the factors that promote inclusion as a parent according to them and they were identifying their own resources, commitment to fatherhood and parent roles within the family. The fathers named factors that promotes inclusion during the client ship. The factors were co-operation with the employee, responding to the family`s need for help and the correct targeting of working methods on a client and family basis, as well as promoting participatory in inclusion.

The fathers provided some development suggestions on how family work can be done to improve father`s inclusion. The proposals for development concerned the further lowering of the threshold for contact, the time and the number of employee`s visits, and the frequency of visits during the client ship. Fathers wished also the father-child group.

Key words: fatherhood, shared parenthood, inclusion, prevention, guiding family work

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA	7
2.1	Vanhempien roolijaon muutos ja tasa-arvoperiaate.....	7
2.2	Näkökulmia osallisuuteen	10
2.3	Ennaltaehkäisevän perhetyön konteksti	13
2.4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite sekä tutkimuskysymykset.....	16
3	PERHETYÖ ISYYDEN JA OSALLISUUDEN VAHVISTAMISEN VÄLINEENÄ SOSIAALI- JA PERHEPALVELUISSA	18
3.1	Isyyden merkityksellisyys.....	18
3.2	Isän osallisuus sosiaali- ja perhepalveluissa	20
3.3	Perhetyön sisällön monimuotoisuus	22
3.4	Isän osallisuus ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessissa	24
4	MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	29
4.1	Opinnäytetyön suunnittelu	29
4.2	Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä.....	30
4.3	Aineiston käsittely ja analysointimenetelmä	32
4.4	Taustatietoa haastatteluihin osallistuneista	35
5	ISYYS, JAETTU VANHEMMUUS JA OSALLISUUS ENNALTAEHKÄISEVÄN PERHETYÖN ASIAKKAIDEN KOKEMANA.....	36
5.1	Isien ajatuksia isyydestä ja jaetusta vanhemmuudesta.....	36
5.2	Isien kokemuksia osallisuuden toteutumisesta	38
5.3	Isien osallisuuteen vaikuttavat tekijät	39
5.4	Isyyden ja osallisuuden vahvistaminen asiakasprosessin aikana.....	42
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	44
6.1	Tulosten tarkastelu	44
6.2	Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusaiheet	49
7	POHDINTA.....	54
7.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	54
7.2	Lopuksi	57
	LÄHTEET	60
	LIITTEET	67
	Liite 1. Ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön prosessikaavio	67
	Liite 2. Tutkimuslupa	68
	Liite 3. Saatekirje	69
	Liite 4. Tutkimussuostumuslomake	71
	Liite 5. Saatekirje Ylöjärven perhetyön Facebook - sivuilla.....	72

1 JOHDANTO

Vanhempana olemisen edellytykset ovat muuttuneet yhteiskunnallisen murroksen myötä. Äidit ja isät ovat saaneet uusia mahdollisuuksia keskittyä ensisijaisesti oman perheensä hyvinvointiin, mutta muutokset ovat tuoneet mukanaan myös uudenlaisia vaatimuksia vanhemmuudelle. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4.) Perheasiantuntijat ovat viime vuosikymmenten kuluessa kiinnittäneet yhä enemmän huomiota isiin ja jaetun vanhemmuuden malliin. Isien vanhemmuuden tukemisesta on tullut tärkeä tavoite niin kasvatuksen, sosiaalityön kuin terveydenhoidonkin piirissä. (Eräranta 2007, 83 Vuoren ja Nätkinin 2007, 83 mukaan.) Tämä näyttäytyy yhteiskunnassa esimerkiksi erilaisten hankkeiden käynnistämisenä, joilla tuetaan ja vahvistetaan isyyttä. Esimerkiksi vuosina 2007–2010 käynnistettiin Isä-Lapsi- hanke (NMKY), jonka tarkoituksena oli vahvistaa isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta (Inkinen 2011). Lisäksi Miessakit ry käynnisti Isyyden Tueksi- hankkeen vuosina 2008–2014. Hankkeen tarkoituksena oli saattaa nykyaikainen isyys kuulluksi, näkyväksi ja osallistuvaksi (Miessakit ry 2012).

Törrösen (2012, 47) mukaan äideillä on aina ollut luonnollisesti erityisasema lasten huolenpitoon ja hoivaan liittyen. Isän rooli on nähty enemmänkin perheen elättäjänä, kuin vastuullisena kasvattajana ja hoivaajana. Isyyteen liittyy paljon odotuksia, jotka ovat toisinaan ristiriidassa keskenään. Isän pitäisi löytää perheessä rooli, johon kuuluu fyysinen läsnäolo ja osallistuminen myös tunnetasolla lapsen elämään samaan aikaan, kun pitäisi luoda uraa ja toimia perheen elättäjänä (Eerola & Mykkänen 2014, 75).

Äitiyttä ja isyyttä sekä naisen ja miehen asemaa koskeva muutos yhteiskuntatasolla on viime vuosina muuttunut merkityksellisesti (Alasuutari 2004, 17). Isyyden vahvistaminen on kirjattu 2010- luvulta lähtien yhdeksi suomalaisen perhepolitiikan virallisista painopisteistä (Savon Sanomat 2014). Kasvavissa määrin isät ovat alkaneet ottaa perheessä myös kasvatuksellista vastuuta ja osallistumaan omien lasten arkeen sekä yhdessäoloon mahdollistaen lapselle turvallisen kasvun ja kehityksen, josta lapsi saa elämässään nauttia (Alèn 2015). Isän osallisuuden tavoitetta ajetaan myös Sosiaali- ja terveysministeriön Vuoden Isä -palkinnolla. (Savon Sanomat 2014).

Äidin ja isän vanhemmuutta voidaan vahvistaa varhaisella, ennaltaehkäisevällä tuella sosiaali- ja perhepalveluissa. Perhetyö on yksi varhaisen tuen muodoista. Se on sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaista palvelua, jonka avulla voidaan tukea kaikkien perheenjäsenten hyvinvointia ja molempia vanhempia heidän kasvatustehtävässään (SHL 18§, 2014; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 58). Perhetyön työmuodot ovat usein pääsääntöisesti äidin kanssa toteutettavaa, kotona tehtävää perhetyötä, jonka avulla vahvistetaan äidin vanhemmuutta ja ohjataan häntä keskusteluiden ja mallintamisen avulla. Isän motivoituminen ja osallisuus perhetyöhön sekä yhdessä työntekijän kanssa asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen voi olla vaikeampaa, koska työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen haasteet isien kohdalla tuottavat joskus vaikeuksia perhetyön käyntien toteuttamisessa.

Opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja se toteutettiin yhteistyössä Ylöjärven kaupungin kanssa. Aineisto opinnäytetyöhön kerättiin kvalitatiivisen tutkimuksen avulla. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus tehtiin yksilöhaastatteluina ja teemahaastattelua hyödyntäen. Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa ylöjärveläisten isien ajatuksia omasta isyydestään ja jaetusta vanhemmuudesta sekä tutkia haastatteleamalla heidän kokemuksiinsa omasta osallisuudestaan vanhempana sekä ennaltaehkäisevän perhetyön asiakkaana. Pyrimme kuvailemaan opinnäytetyössämme syitä, jotka ovat vaikuttaneet isien osallisuuden perhetyön toteutuksen eri vaiheissa.

Jäsennämme tässä opinnäytetyössä isyyden ja jaetun vanhemmuuden käsitteiden lisäksi jatkuvasti muuttuvaa ja laajentuvaa perhetyötä, ja erityisesti kunnan järjestämisvastuun piirissä tehtävää, perheen kodissa tapahtuvaa ennaltaehkäisevää perhetyötä. Perheillä tulisi olla mahdollisuus asuinpaikasta riippumatta saada tarvittaessa tätä palvelua. Isien osallisuuden huomioiminen ennaltaehkäisevän perhetyön asiakkuudessa on yksi keskeinen teema opinnäytetyössä.

Opinnäytetyön tavoite on tuoda perhetyön yksikön tietoon isien omia näkökulmia siitä, kuinka heitä voisi huomioida enemmän perhetyön toteutuksen eri vaiheissa sekä tehdä näkyväksi isien osallisuuden hyöty ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessin aikana. Toivomme, että opinnäytetyön myötä vahvistuu isien ajatus siitä, että he voivat olla halutessaan äidin kanssa tasavertaisena vanhempana osallisena perheen arjessa, koska perheen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin tarvitaan kaikkien perheenjäsenten panostusta. Opinnäytetyöhömmme haastattelimme ylöjärveläisiä isiä.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

2.1 Vanhempien rooliin muutos ja tasa-arvoperiaate

Isyyden merkitys perheelle on noussut viime vuosina kiinnostavaksi puheenaiheeksi yhteiskunnassa. Toisen maailmansodan (1939–1945) jälkeen isyyteen vaikuttivat yhteiskunnallisella tasolla vahvasti sotaan liittyvät kokemukset sekä jälleenrakennukseen liittyvät kodin ulkopuolisen työelämän vaatimukset (Kekkonen & Lilja & Nieminen 2013, 9). 1950 -luvulla isät nähtiin ensisijaisesti perheen elannon ansaitsijoina sekä auktoriteettia käyttävinä kurinpitäjinä. Tähän aikaan yhteiskunnassa ei ollut tarpeellista keskustella siitä millainen on isän rooli perheessä ja mitkä ovat erityisesti isän tehtäviä. (Huttunen 2001, 13; Inkinen & Poikkimäki 2010, 47–48 Laaksosen 2010, 47-48 mukaan.) Isäkysymyksen synty ajoitetaan 1960-luvulle. Tuolloin koko yhteiskunnan läpäissyt keskustelu sukupuolirooleista ja tasa-arvosta muutti käsitystä modernista isästä. (Savon Sanomat 2014.)

1980 -luvulla keskustelu isyydestä kiihtyi. Kansalaisjärjestöt kannustivat kampanjoillaan isiä kasvattamaan lapsiaan sekä jakamaan kotitöitä ja vastuuta perheessä. Vauva- ja perhelehdissä huomioitiin isiä yhä useammin. Isyyslomat tulivat suosituimmiksi, ja isien osallistuminen synnytyksiin tehtiin mahdolliseksi ja se yleistyi. (Mykkänen & Aalto 2010, 31.) 1980 -lukua on luonnehdittu ”isän vuosikymmeneksi”, jonka edellä mainitut yhteiskunnalliset muutokset tekivät omalta osaltaan mahdolliseksi (Inkinen & Poikkimäki 2010, 48 Laaksosen 2010, 48 mukaan). 1900-luvun lopun ja 2000-luvun perhepolitiikassa on ollut vahva tahto ohjata isiä ja perheitä osallistuvan isyyden suuntaan. Kysymys on kokonaisen isyyspolitiikan muotoutumisesta, jossa miehen vanhemmuus nähdään yhteiskunnallisena ilmiönä. (Mykkänen & Aalto 2010, 32.)

2000- luvulla isät voidaan nähdä tasavertaisessa roolissa äidin kanssa perheen arjessa. Isät osallistuvat yhä enemmän kotitöiden tekemiseen, käyvät ansiotyössä ja mahdollistavat äidille vapaa- aikaa perheen arjesta sekä kodin ulkopuolisen ansiotyön. Inkisen ja Poikkimäen (2010, 48 Laaksosen 2010, 48 mukaan) teoksessa viitataan vuonna 2006 Väestöliiton tekemään Perhebarometriaan, jonka tuloksissa isät kertoivat hoitavansa lasta ja osallistuvansa kotitöiden tekemiseen tasapuolisesti äidin kanssa, samalla käyden ansiotyössä turvatakseen perheen elannonsaannin (Paaajanen 2006, 46, 99).

Mykkäsen & Aallon (2010, 9-10) tutkimusraportin mukaan isyyteen ja yhteiskunnassa ilmenevään isyystutkimuksen tilaan tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Raportissa tarkastellaan isyystutkimuksen nykytilaa huomioiden isyysmallin muutos sekä perheen arkiset muutokset historiasta tähän päivään. Isyyttä tutkittaessa sen tärkeyttä voidaan perustella eri tavoin. Isyyttä on tutkittu isäksi tulemisen, isänä toimimisen tapojen, isien tuntemusten, isien ansiotyön tai sen puutteen näkökulmista. Lisäksi isyyttä on tarkasteltu lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta jo vuosikymmenien ajan. (Mykkänen & Aalto 2010, 10, 44.)

Vanhempien keskinäiset roolijaot ovat kokeneet täysivaltaisen muutoksen menneisyyteen nähden, jolloin äidin ja isän roolit perheessä olivat selkeämmät (Rönkkö & Rytönen 2010, 16). Tasa-arvoperiaatteet ovat nousseet esiin perheen sisäisten asioiden hoitamisessa, ja isät ovat ottaneet vastuuta perheen kasvatusroolista sekä taloudenhoidosta mahdollistaen äidille ansiotyönteon perheen elättämisen tueksi (Huttunen 2001, 44; Gross 2014). Tasa-arvoperiaatteita noudattamalla myös äidillä on perheessä itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia ja isällä mahdollisuus monipuolisempaan isyyden toteuttamiseen tasavertaisena perheen jäsenenä. Uudemman tutkimustiedon myötä on siirrytty vuosituhanen vaihtuessa osallistuvaan isyyteen, jossa miehet ottavat osaa aikaisempaa enemmän niin lasten hoivaamiseen kuin kasvatukseenkin. (Kekkonen ym. 2013, 9.)

Vanhempien keskinäisten roolijakojen lisäksi nykypäivän isyyskäsitys on muuttunut huomattavasti (Sinkkonen 2012, 67–70). Isyyden keskustelun laajentuessa ovat myös isänä olemisen tavat tulleet entistä monimuotoisemmaksi. Vanhemmuuden tasa-arvoajattelu on mahdollistanut isän ja äidin jakamaan konkreettisen huolenpidon lapsista luomalla molemmat vahvan ja läheisen suhteen lapseen, ja tämä ajattelu on edesauttanut jaetun vanhemmuuden mallin syntymistä (Aalto & Kolehmainen 2004, 46, Vuoren 2004, 46 mukaan; Rönkkö & Rytönen 2010, 25; Hermanson 2012). Jaetun vanhemmuuden on uskottu vaikuttavan isän uuden roolimallin kautta myös tulevien sukupolvien perhe- ja isyyskäsitykseen. (Savon Sanomat 2014).

Jaettu vanhemmuus on muutos, jolla tasa-arvoperiaatteita noudattaen on pyritty tekemään isän ja äidin rooleista yhtä arvokkaat ja tärkeät perheen arjessa (Hermanson 2012). Isän kannalta huomioitavaa muutoksessa on se, että häntä ei suljeta jo lähtökohtaisesti pois joistakin lapsen kasvatukseen liittyvistä vuorovaikutustilanteista oletuksena, että hän on

mies (Huttunen 2001, 95). Jaettu vanhemmuus on lapsen henkisen kasvun tärkeä edellytys. Olennaista on, että kumpikin vanhempi ottaa yhtäläisesti vastuun hyvän ilmapiirin luomisesta lapselle (Hermanson 2012).

Isäksi ja vanhemmaksi valmistautuminen alkaa miehellä usein myöhemmin kuin naisella. Naisella äitiys näkyy ja tuntuu jo raskausaikana. Miehellä isyys saattaa realisoitua vasta sitten, kun lapsi syntyy. Eri aikaan syntyvät vanhemmuuden kokemukset saattavat aiheuttaa vanhemmille hämmennystä sekä yksinäisyyden ja väsymyksen tunteita. Vanhemmuuden haltuunotossa tarvitaan äidin ja isän yhteistyötä ja molempien ymmärrystä toisen tunteille. Jos vanhemmuuteen liittyvistä odotuksista ei ole keskusteltu, voi isän ja äidin välille syntyä ristiriitoja lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyen. Toinen vanhempi voi esimerkiksi odottaa toiselta vanhemmalta sellaista, mihin tämä ei ole osannut varautua. (Kuittinen 2014.)

Joillekin isille voi olla vaikeaa muuttaa totuttua elämäntyyliä ja ruveta elämään lapsen ehdoilla. Lapsi saattaa tuntua vaikeahoitoiselta ja äidin osaaminen ja kokeneisuus voivat tuntua ylivoimaisesti paremmilta, ja siksi isän voi olla hankala kyseenalaistaa niitä. (Hermanson 2012; Mykkänen 2013.) Kuitenkin, jos isä saa viettää aikaa yhdessä lapsen kanssa, molemmat voivat saada kokemuksen siitä, että kyllä me pärjäämme, ja vähitellen isän luottamus omiin kykyihinsä vanhempana kasvaa (Tikka 2016). Isien ei kannata tyytyä kakkosvanhemman rooliin, koska jaetusta vanhemmuudesta on hyötyä niin isille, lapsille kuin äideillekin (Mykkänen 2013).

Tarjoamalla yhdessä rakkautta, rajoja, turvallisuutta sekä tietoa ja elämäntietoa lapselle, pystyy positiivisesti vaikuttamaan lapsen normaaliin kasvuun ja kehitykseen (Junkkari 2004, 179). Isällä on äidin rinnalla jopa ratkaiseva merkitys lapsen kehityksen tärkeillä alueilla ja jaettu vanhemmuus on parhaimmillaan vanhempana olemista siten, että ”joka lajia” tulee niin isälle kuin äidille (Huttunen 2001, 176). Jaetun vanhemmuuden malli mahdollistaa lapselle kasvun läheisessä suhteessa sekä äitiin että isään (Aalto & Kolehmainen 2004, 48 Vuoren 2004, 48 mukaan).

Jaettu vanhemmuus saisi näkyä kuitenkin vieläkin vahvemmin yhteiskunnassamme. Työelämässä isien toiveet lapsensa hoitovastuun jakamisesta voidaan jättää huomiotta, koska ei ymmärretä jaetun vanhemmuuden merkitystä isille. Perhevapaat ovat kuitenkin isän yksi mahdollisuus jakaa vanhemmuutta äidin kanssa, ja perhevapaiden käyttämisellä on

merkitystä isän ja lapsen välisen suhteen kehittämisessä. Isällä on perhevapaaseen oikeus ja sen käyttäminen tarjoaa isälle mahdollisuuden keskittyä lapseen ja saada vuorollaan vastuu lapsen hoidosta. Siitä huolimatta viidennes isistä ei edelleenkään käytä lainkaan perhevapaata. Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt vuonna 2017 Isäaika-kampanjan, jonka tavoitteena on kannustaa isiä käyttämään perhevapaoikeuksiaan. (Paajanen 2006, 11–12; Saarikko 2017.) Tätä opinnäytetyötä tehdessä perhevapaat ovat jälleen ajankohtainen asia yhteiskunnassamme. Muutosta tasavertaisempaan perhevapaamalliin yritettiin perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikon, sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattilan sekä opetusministeri Sanni Grahn-Laasosen johdolla, tällä kertaa tuloksetta (Kettunen 2018, 20).

2.2 Näkökulmia osallisuuteen

Osallisuus käsitteenä on tullut tutummaksi 2000-luvulla Nivala ja Rynänen (2013, 9) mukaan. Yhteiskunnan tasolla yksilön osallisuutta peräänkuulutetaan monissa eri toimintaperiaatteissa, ja eri lait asettavat palveluntarjoajat huomioimaan osallisuuden konkreettisesti osallistumisen huomioimisena yksilön henkilökohtaisia asioita koskevaan suunnitteluun sekä päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen ihmisen yksilölliset voimavarat huomioiden (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000). Osallistuminen on osallisuuden edistämistä, ja osallisuuden tukemisella ja huomioimisella ennaltaehkäistään syrjäytymistä ja vahvistetaan yksilön tunnetta tasavertaisuudesta (Mäki-salo-Ropponen 2016, 17).

Osallisuudesta puhuttaessa on hyvä huomioida sen sosiaalipedagoginen näkökulma. Sosiaalipedagogiikka on ajattelun ja toiminnan viitekehys, jossa sosiaalinen ja kasvatuksellinen näkökulma yhdistyvät. Kiinnostuksen kohteena on yksilön ja yhteiskunnan suhde, erityisesti yksilön kasvu yhteisön ja yhteiskunnan jäseneksi sekä toiminta, jolla tätä sosiaalista kasvua tuetaan elämänkaaren eri vaiheissa. Sosiaalipedagogisessa tarkastelussa keskeistä on erilaisten sosiaalisten ongelmien näkeminen yksilön ja yhteisön suhteen muuttumiseen liittyvinä vaikeuksina, joista esimerkiksi yhteiskunnallinen syrjäytyminen voi johtua. Sosiaalipedagogiikka tarkastelee toimintaa, jossa kasvatuksellisella työotteella pyritään ehkäisemään ja lievittämään ongelmia vaikuttamalla sekä yksilön omien voimavarojen vahvistumiseen, että ympäröiviin olosuhteisiin. (Nivala & Rynänen 2017, Hoikkalan & Kuivakankaan 2017, 75 mukaan.)

Osallisuus on laaja-alainen käsite, jolle on vaikea löytää tarkkaa määritelmää (Nivala & Ryyänen 2013, 9; THL & osallisuus 2017). Osallisuudella on monia lähikäsitteitä, kuten osallistuminen, voimaantuminen, ja elämänhallinta (Rouvinen-Wilenius 2013). Osallisuuden vastakohtana voidaan nähdä huono-osaisuus, passiivisuus, osattomuus ja syrjäytyminen (Nivala & Ryyänen 2013, 13, 19–20; Siisiäinen 2015; THL & osallisuus 2017). Osallisuus ei ole pelkästään osallistumista, tai osallistumisen mahdollisuuden tarjoamista, vaan paljon enemmän (Nivala & Ryyänen 2013, 9–10). Osallisuuden tiedostaa kokemusten ja tunteiden avulla, kun taas osallistumisella tarkoitetaan enemmän aktiivista osallistumista ja tekoja (Törrönen ym. 2016, 50).

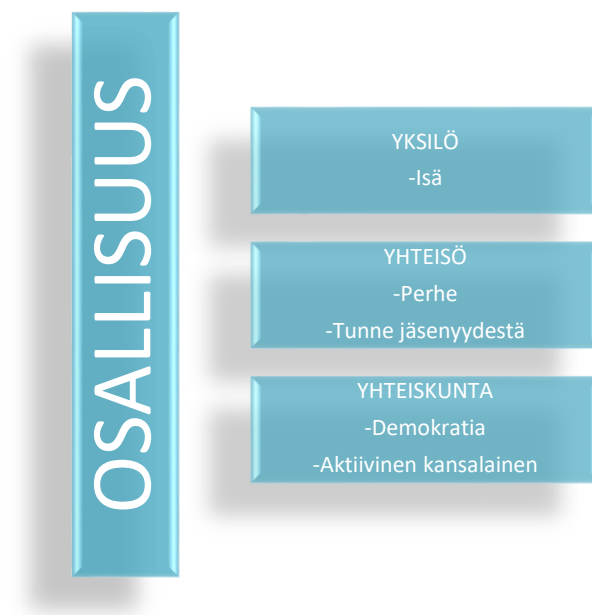
Osallisuus liitetään joissakin yhteyksissä demokratian käsitteeseen. Nivalan & Ryyäsen (2013, 10–12) mukaan osallisuus on demokraattista toimintaa, joka koskee ihmisten omia elinolosuhteita ja joka toteutuu yksilön suoran vaikuttamisen kautta. Ihmiset muodostavat demokratian. Se voi toteutua vain silloin, kun ihmiset ovat sitoutuneet tasa-arvoisten ja oikeudenmukaisten yhteisöjen ja yhteiskunnan rakentamiseen sekä kehittämiseen. (Nivala & Ryyänen 2013, 10–12.) Niin demokratiassa kuin osallisuudessa on kyse siitä, että tehdään jotain tärkeää niiden ihmisten kanssa joita asiat ja tilanteet koskevat, ja muodostetaan toimintatavat osaksi sitä, mitä jo tapahtuu (Nivala & Ryyänen 2013, 17).

Osallisuus voidaan jakaa kolmeen ulottuvuuteen: yhteiskuntatasolla ilmenevään hyvinvointiin ja toimeentuloon, erilaisiin yhteisöihin kuulumiseen sekä yksilön toiminnalliseen osallisuuteen (Mäkisalo-Ropponen 2016, 16–17; THL & osallisuus 2017.) Osallisuus on parhaimmillaan sitä, että yksilö näkee mahdollisuuden sekä omissa että yhteisöllisissä ja yhteiskunnallisissa voimavaroissa (Rouvinen-Wilenius 2013; THL & osallisuus 2017). Olennaista osallisuudessa on johonkin kuulumisen tunne ja kokemus omasta merkityksestä (Nivala & Ryyänen 2013, 10).

Osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan yhteisöjä, joissa on mahdollisuus toteuttaa itseään, tulla nähdyksi, kuulluksi ja kokea itsensä tasavertaisena, arvokkaana yksilönä osana yhteisöä. Perhettä voidaan pitää yhteisönä (Rönkkö & Rytönen 2010, 10–11, 27–28; Nivala & Ryyänen 2013, 28; Väestöliitto & yhteisöllisyys 2018). Kokemus osallisuudesta perheessä edellyttää yhdessä toimimista ja yhteistä päätöksentekoa, johon jokaisella perheenjäsenellä on mahdollisuus vaikuttaa ja jossa jokainen voi saada mielipiteensä kuulluksi. Olennaista osallisuudessa on yhdessä tekeminen ja vastavuoroisuus. (Rönkkö & Rytönen 2010, 51; Mäkisalo-Ropponen 2016, 16.) Osallisuuden edellytyksenä on, että

yhteisö hyväksyy yksilön jäsenekseen ja että yksilö haluaa olla yhteisön jäsen (Nivala & Ryynänen 2013, 27). Vastavuoroisuus edellyttää, että yhteisön jäsen luottaa sen toisiin jäseniin ja saa hyväksyntää heiltä. Muuten yksilöstä saattaa tulla piittaamaton yhteisönsä kohtaan, varsinkin jos häntä paheksutaan yhteisössä. Silloin vastavuoroisuus voi johtaa siihen, että yksilö vastaa yhteisön odotuksiin pelkästään velvollisuudentunteesta. (Törrönen ym. 2016, 12.)

Osallisuus koskee paitsi yksilön ja yhteisön, myös yksilön ja yhteiskunnan suhdetta (kuvio 1). Yhteiskunnallisena ilmiönä osallisuudessa on kyse kiinnittymisestä eri yhteisöjen, kuten perheen kautta niihin yhteiskunnan toimintajärjestelmiin, jotka mahdollistavat ihmiselle tarpeiden tyydyttämisen, elämisen laadun, elämänhallinnan ja itsensä toteuttamisen yhteiskunnan jäsenenä. Osallisuus yhteiskunnallisessa merkityksessä tarkoittaa osuuden saamista yhteisestä hyvästä yhteiskunnan jäsenenä, ihmisen yhteiskunnallisia valmiuksia elää ja toimia yhdessä muiden yhteiskunnan jäsenten kanssa, samoin kuin yhteiskunnallisen identiteetin kehittymistä ja tunnetta yhteiskuntaan kuulumisesta. (Nivala & Ryynänen 2013, 28.)

KUVIO 1. Osallisuuden tasot

Osallisuutta voidaan siis tarkastella yksilön kokemuksena, yhteisön voimavarana ja yhteiskunnan tasolla (kuvio 1). Osallisuus yksilön kokemuksena edesauttaa voimaantumista ja edellyttää osallistumista omia asioitaan koskevaan päätöksentekoon. Osallisuus yhteisön voimavarana edellyttää, että ihminen kuuluu sosiaalisiin verkostoihin, luottaa niihin

ja toimii niissä vastavuoroisesti. Osallisuus yhteiskuntatasolla tarvitsee toteutuakseen demokratiaa ja aktiivista vaikuttamista kansalaisena esimerkiksi yksilön käyttämiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. (Särkelä-Kukko 2013.)

2.3 Ennaltaehkäisevän perhetyön konteksti

Vanhemmuuden tukemisen muodot ovat aina riippuvaisia yhteiskunnan sanelemista säädöksistä. Tämän kaltaisia säädöksiä voivat olla valtion asettama perhepolitiikka perhevaapaajärjestelmineen, työelämän asenteet ja käytänteet isän osallisuuden mahdollistajana sekä terveys-, sosiaali- ja koulutoimen perheitä koskevat käytänteet. (Huttunen 2001, 195.) Vanhemmuutta voidaan pitää sosiaalisesti rakentuneena kulttuurisena asiana, jota omalla persoonalla luodaan, opitaan ja kehitetään sosiaalisessa toiminnassa ympäristön kanssa (Kekkonen 2005, 25). Myös perhetyön työkenttään vaikuttavat luonnollisesti historialliset ja kulttuuriset näkemykset perheen merkityksestä yhteiskunnassa (Rönkkö & Rytönen 2010, 9).

Suomen hallitus on aloittanut vuonna 2016 Lapsiperheiden muutosohjelman (LAPE). Tämän hallituksen kärkihankkeen tavoitteena on uudistaa vuosina 2016–2019 perheille suunnattavat palvelut nykyistä vaikuttavimmiksi, lapsi- ja perhelähtöisimmiksi sekä kustannustehokkaimmiksi. Muutosohjelman yhtenä tarkoituksena on uudistaa lapsiperheiden palveluiden toimintakulttuuria. Etusijalla muutoksessa ovat lapsen edun toteutumisen lisäksi perheiden kokonaisvaltainen tukeminen moniammatillisesti sekä vanhemmuuden tuki. Peruspalveluita on tarkoitus vahvistaa ja siirtää painopistettä entistä enemmän ennaltaehkäiseviin palveluihin ja varhaiseen tukeen. Perhetyöllä tulee olemaan jatkossa yhtenä palveluna tärkeä rooli ennaltaehkäisevien palveluiden toteuttamisessa tulevaisuudessa. (Kananoja & Lähteinen & Marjamäki 2017, 246; THL & LAPE 2017.)

Perhetyö on osa sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaista sosiaalihuollon palvelua eikä vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Sosiaalihuoltolain 13 §:n mukaisesti lapsiperheillä on oikeus saada lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämätön perhetyö (Kananoja ym. 2017, 218; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 59). Sosiaalihuoltolain soveltamisoppaan (2017, 58) mukaan perhetyön ennaltaehkäisevän tuen tarkoituksena on varmistaa, että perhe saa tukea oikea-aikaisesti osana peruspalveluja. Sen vuoksi perhetyön

palveluita ja tukea pyritään antamaan perheelle varhaisessa vaiheessa, ennen kuin ongelmat ja haasteet ovat kasautuneet ja moninaistuneet (Järvinen ym. 2012, 15; Rönkkö & Rytkönen 2010, 32–33; Kananoja ym. 2017, 218).

Matala kynnys tarkoittaa ennaltaehkäisevässä perhetyössä sitä, että palvelu on vapaaehtoista, maksutonta sekä helposti erilaisina työmuotoina perheiden saatavilla niin, että perheet pystyvät ilman leimautumisen pelkoa hyödyntämään palvelua oman hyvinvointinsa lisäämiseksi (THL & perhetyö 2015; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 58–59). Perhetyön tarve ei ole ikäsidonnaista, vaan sitä annetaan kaikille lapsiperheille ja se muokataan sisällöltään perheen tarvetta vastaavaksi. Se voi olla esimerkiksi erityyppistä keskusteluapua, mukana oloa arjen harrastuksissa, ryhmätoimintaa tai muuta perheen tilanteen kannalta tarkoituksenmukaista työtä. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 41–42; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 58.) Jokaiselle perheelle pyritään löytämään mahdollisimman sopiva työmuoto (Rönkkö & Rytkönen 2010, 41).

Perhetyön yksikköön Ylöjärvellä kuuluvat lapsiperheiden kotipalvelu, ennaltaehkäisevä, ohjaava perhetyö, tehostettu lastensuojelun perhetyö sekä ammatilliset tukihenkilöt (kuvio 2). Lapsiperheiden kotipalvelussa on töissä neljä perhetyöntekijää, jotka ovat koulutukseltaan lähihoitajia. Ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyössä sekä tehostetussa lastensuojelun perhetyössä työskentelevät seitsemän perhetyön ohjaajaa, jotka ovat koulutukseltaan sosionomeja (AMK tai YAMK), tai sosiaali-ohjaajia. Ammatillisia tukihenkilöitä on kaupungin toimessa kaksi ja he ovat koulutukseltaan sosionomeja (AMK). Helmikuussa 2018 tehostetussa perhetyössä on aloittanut uusi perhetyön ohjaaja sekä perheterapeutti. Nämä uudet rekrytoinnit liittyvät systeemiseen lastensuojelun toimintamalliin, joka on tarkoitus vähitellen ottaa käyttöön Ylöjärvellä (Valtanen 2018).

KUVIO 2. Perhetyön yksikkö Ylöjärvellä

Ennaltaehkäisevä perhetyö on Ylöjärven kaupungin järjestämää vapaaehtoista ja maksutonta ohjaavaa perhetyötä, joka toteutetaan asiakasperheiden kotona, yleisöluentoina, avoimena tai suljettuna ryhmätoimintana sekä kasvatus- ja ohjausneuvontana kauppakeskus Elossa sijaitsevalla Ylöjärven kaupungin ylläpitämällä Perhekioskilla (kuvio 2). Perhekioski on kaikille ylöjärveläisille perheille tarkoitettu matalan kynnyksen kohtaamispaikka ja palvelupiste. Perhe voi ottaa itse yhteyttä ennaltaehkäisevään, ohjaavaan perhetyöhön avun tarpeessa tai vaihtoehtoisesti perhe ohjautuu perhetyön asiakkaaksi esimerkiksi jonkin yhteistyö- tai viranomaistahon kautta. (Ylöjärven kaupunki 2017.)

Perhetyön ohjaajat auttavat käytännössä vanhempia löytämään uusia toimintatapoja ja voimavaroja sellaisiin haastaviin hoito- ja kasvatustilanteisiin, joissa vanhempi kokee riittämättömyyttä tai miettii, toimiiko ylipäätään oikein jonkin tietyn asian suhteen lapsen kanssa. Kyse voi olla lapsen käyttäytymisestä, vaativasta temperamentista, lapsen ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta, vanhempien välisestä vuorovaikutuksesta tai vanhempien erilaisten kasvatusnäkemysten haasteista. Perhe saattaa tarvita apua myös esimerkiksi oman sosiaalisen lähiverkoston laajentamiseen tai vertaistukea tarjoavien ryhmien löytämiseen. (Ylöjärven kaupunki 2017.) Opinnäytetyössä keskitytään kotiin annet-

tavaan ennaltaehkäisevään, ohjaavan perhetyöhön, jota toteuttavat kotikäynteinä neljä sosiaalialan ammattihenkilöä sellaisten perheiden kanssa, joissa on 0-17 -vuotiaita lapsia. (Ylöjärven kaupunki 2017.)

2.4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite sekä tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa isien kokemuksia isyydestään, jaetusta vanhemmuudesta ja osallisuudesta ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessin aikana (liite 1) sekä kuvailla syitä, jotka vaikuttavat isien osallisuuteen perhetyön asiakkuuden eri vaiheissa isien omien näkökulmien mukaan (kuvio 3).

KUVIO 3. Opinnäytetyön viitekehys

Opinnäytetyön tavoitteena on selkiyttää isien isyyden ja jaetun vanhemmuuden kokemuksia sekä vahvistaa isien osallisuutta ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyössä Ylöjärvellä (kuvio 3). Opinnäytetyön toisena tavoitteena on tehdä näkyväksi isien osallisuuden lisäämisen hyöty koko perheelle ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessin avulla.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälainen on haastateltavien isien käsitys tämän päivän isyyden mallista, jae-
tusta vanhemmuudesta sekä omasta isyydestään?
2. Miten isät ovat kokeneet osallisuutensa toteutuneen ennaltaehkäisevässä, ohjaa-
vassa perhetyössä?
3. Mitkä tekijät vaikuttavat isien osallisuuteen ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa per-
hetyön asiakasprosessissa?
4. Millaisilla tavoilla isien isyyttä voidaan tukea ja osallisuutta lisätä asiakasproses-
sin aikana ja sen eri vaiheissa?

3 PERHETYÖ ISYYDEN JA OSALLISUUDEN VAHVISTAMISEN VÄLI- NEENÄ SOSIAALI- JA PERHEPALVELUISSA

3.1 Isyyden merkityksellisyys

Jokainen isä kokee isyyden omalla, yksilöllisellä tavallaan. Isyyden ihanteen takana avautuva todellisuus on aina ollut moninainen, täynnä vaihtelevia elämäntilanteita ja erilaisia ratkaisuja. Isyys ilmenee toimintana, lasten kanssa olemisena, sekä suunnitelmien ja valintojen tekemisenä perheen arjessa. Isäksi tulemisen myötä monet isät kokevat oman lapsuutensa uudelleen, muistelevat omaa isää ja isoisää, tai niiden puuttumista omassa lapsuudessaan. (Inkinen & Poikkimäki 2010, 36.) Isää, isyyttä ja isyyden merkityksellisyttä ei tule koskaan vähätellä (Savon Sanomat 2016).

Monissa kulttuureissa isän osallistuminen lastenhoitoon ja kasvatukseen on edelleen täysin vierasta (Hermanson 2012). Myös meidän yhteiskunnassamme on edelleen ulkokehälle jättäytyviä isiä, jotka kokevat lapsenhoidon vieraaksi. Toisinaan isä ei syystä tai toisesta halua tai voi osallistua lastenhoitoon tai kasvattamiseen. (Tikka 2016.)

Vaikka isä olisikin motivoitunut ja valmis osallistuvaan jopa hoivaavaan isyyteen, sen toteuttaminen ei aina ole helppoa, koska hyvin harvalla isällä on nykypäivään soveltuva isyyssmalli omasta lapsuudestaan, joten jo miesten lähtökohdat isäksi kasvamiseen ovat monenlaisia (Tikka 2016). Jokainen isä kantaa sisällään lapsuutensa perhemallia. Nämä lapsuudenmallit aktivoituvat helposti silloin, kun saa omia lapsia ja siksi isän oma lapsuuden perhe vaikuttaa suuresti hänen kykyynsä selviytyä isyyden haasteista. (Kuittinen 2014.)

Voidaan ajatella, että isäkokemus syntyy ikään kuin luonnostaan ollen riippuvainen siitä, millä tavoin isä on läsnä lapsen elämässä ja vuorovaikutustilanteissa heti lapsen syntymästä alkaen (Huttunen 2001, 65; Hughes 2011, 24). Isänä olemisessa tärkeää on nauttia omasta suhteestaan lapseen ja olla emotionaalisesti lapsen saatavilla (Hughes 2011, 113–114; Gross 2014). On normaalia, että lapsen suhde isään ja äitiin on erilainen, koska isän ja äidin roolit perheessä ovat tarkoituksenmukaisesti erilaisia (Sinkkonen 2012, 201; MLL 2017). Esimerkiksi Flyktin (2016) mukaan äidit ovat keskimäärin hoivaavampia ja sensitiivisempiä lapsen kanssa, kun taas isät hypittävät ja leikittävät lapsiaan enemmän.

Lapsen turvallista kasvua ja kehitystä edesauttaa molempien vanhempien yksilöllinen suhde lapseen. Vanhempi, oli se sitten äiti tai isä, on aina lapsen elämässä lapselle tärkein aikuinen. (Oliker 2011; Gross 2014.)

Isäkokemukseen vaikuttaa isän ja lapsen välinen kiintymyssuhde, joka on kahden ihmisen välinen tunneside. Kiintymyssuhteen syntyyn vaikuttaa olennaisesti lapsen ja isän välinen vuorovaikutus. Tavat, joilla isä vastaa lapsen viesteihin sekä avuntarpeeseen, luovat pohjan varhaiselle kiintymyssuhteelle, joka vaikuttaa loppuelämän ajan lapsen kiintymyssteisiin (Rautanen 2015). Kiintymyssuhde on aina yksilöllinen ja jokaisella lapsella on oma tapansa muodostaa kiintymyssuhde isän kanssa (Tervesuomi 2008; Hughes 2011, 23–24).

Kiintymyssuhteet jaetaan kahteen eri malliin; turvalliseen ja turvattomaan kiintymyssuhteeseen. Turvaton kiintymyssuhde jaetaan edelleen ristiriitaiseen ja välttelevään sekä kaoottiseen kiintymyssuhteeseen. (Rautanen 2015.) Turvallinen kiintymyssuhde omaan isään kehittyy lapselle, jonka tarpeisiin on vastattu herkkyydellä. Sitä kautta lapsi on saanut positiivisia vuorovaikutuksen kokemuksia. Lapset, jotka ovat saaneet kokea turvallisia kiintymyssuhteita lapsuusiässä, luottavat aikuisena toisiin ihmisiin ilman hylätyksi tulemisen pelkoa. (Rautanen 2015.) Turvallisen kiintymyssuhteen vastakohtana on turvaton kiintymyssuhde. Turvaton, välttelevä kiintymyssuhde muodostuu lapselle, jonka tunneilmaisuuksiin ei ole reagoitu, tai tunteet ovat vaihtoehtoisesti pyritty tukahduttamaan. Ristiriitainen, turvaton kiintymyssuhde muodostuu lapselle usein perheissä, joissa on nimensä mukaisesti ristiriitainen tunnelma ja lapsi ei tiedä koskaan, kuinka hänen tunteisiinsa reagoidaan. Kaoottinen kiintymyssuhdemalli muodostuu lapselle, joka on kohdannut varhaisina lapsuusvuosina kaltoinkohtelua ja epäluotettavuutta isää tai äitiä kohtaan. (Rautanen 2015.) Turvattoman sekä kaoottisen kiintymyssuhteen ehkäisemisen kannalta oleellista on perheelle tarjottava apu varhaisessa vaiheessa.

Isyyden merkitystä sekä isyyteen sitoutumista voidaan perustella kiintymyssuhteen merkityksen lisäksi myös monella muulla tavalla. Lapsi tarvitsee elämässään isää irtautuakseen äidistä ja itsenäistymiseen. Toiseksi lapsi tarvitsee miehen mallia kasvaessaan aikuiseksi. (Mykkänen & Aalto 2010: 43–44.) Rohkaiseva ja kannustava isä edistää lapsen oppimista ja kognitiivista kehitystä. Jos isän elämäntilanne on vakaa ja hän viettää paljon

aikaa lastensa kanssa sitoutumalla lasten elämään, on sen todettu vähentävän lapsen käyttäytymisongelmia. Hyvä suhde isään tukee sekä tyttären, että pojan seksuaalista kehitystä. (Sinkkonen 2013; Savon Sanomat 2016.)

Isän ja lapsen välinen suhde voidaan nähdä elämänmittaisena matkana, joka sisältää monia eri vaiheita lapsen odotuksesta, lapsen kasvuun sekä aikuistumiseen. Vuorovaikutus isän ja lapsen välillä muokkautuu tämän matkan aikana huomattavasti. Pienen lapsen kanssa isä leikkii ja tekee yhdessä, on osallinen lapsen elämässä juuri siinä hetkessä. Lapsen kasvaessa isyyden merkityksellisyys sekä yhdessä tekemisen muodot muuttuvat ja vuorovaikutukseen tulee enemmän puhetta konkreettisen tekemisen rinnalle. Lapselle on tärkeää kuulla isän sanovan, että hän on tärkeä ja rakastettu juuri sellaisena kuin hän on. Tämä ilon ja hyväksytyksi tulemisen kokemus ilmenee vastavuoroisena isän ja lapsen välillä ja auttaa isää vanhemmuuden tukemisessa sekä isyyden merkityksellisyyden kokemisessa. (Inkinen & Poikkimäki, 2010, 44, 98 Mattilan 2010, 44, 98 mukaan.)

Isyyteen sitoutuminen vähentää itsekeskeisyyttä, rikastaa isän tunne-elämää, kirkastaa isän elämän merkityksellisyyttä ja lisää isän tyytyväisyyttä elämään. Isyyteen sitoutuminen on myös yhteiskunnallinen kysymys. Isyyden tutkimuksissa on viitteitä siitä, että pitkällä aikavälillä miesten isyyteen sitoutuminen tuottaa taloudellista hyötyä koko yhteiskunnalle. (Eerola & Mykkänen, 49–52).

3.2 Isän osallisuus sosiaali- ja perhepalveluissa

Jokainen aikakausi luo omat, melko yhtenäiset isyyden ihanteensa, mutta isyyden tukeminen on jo pidempään ollut haaste sosiaali- ja perhepalveluiden suunnittelussa sekä tarjonnassa. Perhemuotojen moninaistuminen, perheiden sosiaalisten verkostojen vähyys sekä lasten psykososiaaliset ongelmat lisäävät vaatimuksia työntekijän osaamiselle äitiyden ja isyyden tukemisessa. Perhevalmennusta on tarjolla perinteisesti neuvoloissa, mutta itse isyyteen ja miesten aikaan lapsiperheen vanhempana ei välttämättä kiinnitetä tarpeeksi huomiota. (Kekkonen 2005, 15–16.) Vaikka isien rooli kasvattajana on kasvanut, tutkimusten mukaan isät ovat äitejä tyytymättömämpiä ammattilaisilta saamaansa tukeen (Kurttila 2015). Isien avun ja tuen tarpeiden tunnistaminen jo varhain ehkäisisi

parhaimmillaan ongelmien syvenemisen ja isän huomioiminen sosiaali- ja perhepalveluiden palvelujärjestelmässä mahdollistaisi kokonaisvaltaisen perheiden hyvinvoinnin tukemisen (Pulli 2012).

Kekkonen (2005, 22) mukaan isät eivät koe nykypäivänä saavansa tukea vanhemmuuden emotionaalisiin ja psykologisiin kysymyksiin tai perheen keskeisiin vuorovaikutusongelmiin. Yhtäältä myös työntekijät ja äidit tarvitsevat tietoa lapsen ja isän välisen vuorovaikutuksen muodostumisesta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä voidakseen omalta osaltaan tukea sitä paremmin. On arvioitava kriittisesti kuitenkin sitä, vastaako kaikki tarjolla oleva tieto totuudenmukaisesti sitä tarvetta, joka isillä on? Esimerkiksi äitien masennuksen ja muiden mielenterveysongelmien yhteyksiä lasten hyvinvointiin on tutkittu paljonkin, mutta masentuneiden isien vaikutuksia lapsiin on selvitetty yllättävän vähän (Pulli 2012). Tärkeintä on kuitenkin, että sosiaali- ja perhepalveluissa tiedostetaan se, että mitä enemmän hoiva ja vanhemmuus jakautuvat molempien vanhempien kesken perheessä sitä merkityksellisempää myös isien osallisuuden huomioiminen asiakkuuden aikana on (Alèn 2015).

Mikäli perhe tarvitsee ohjausta ja neuvontaa arjessa jaksamisen tueksi, nostetaan äidin emotionaalinen tukeminen helposti esiin perhepalveluita suunniteltaessa ajatellen, ettei isä ole ensimmäiseksi sellaisen tuen tarpeessa (Huttunen 2001,79). Isillä on kuitenkin selvästi tarve tulla kuulluksi, mutta sosiaali- ja perhepalvelut eivät ole vielä tänä päivänäkään kehittyneet tarpeeksi sitä varten (Kurttila, 2015). Perhepalveluissa työskentelee pääosin naisia, joiden kanssa isät saattavat kokea omien tunteiden puhumisen haasteellisena. Työmuotojen suunnittelussa tulee huomioida isä tasavertaisena perheenjäsenenä, ja isän rooli perheessä, vaikka hän ei läsnä arjen työskentelyssä perheen kanssa olisikaan. (Järvinen ym. 2012, 44.) Isät voivat kokea, että perhepalvelut ovat suunnattu ennen kaikkea äideille ja yleensä naisille. Isien kokemusten mukaan heidät huomioidaan ensisijaisesti äidin tukihenkilönä ja apulaisena (Pulli, 2012).

Isäksi tulo voi tuottaa yllätyksellisiä, ennen kokemattomia positiivisia tunteita ja lisätä isien itsetuntemusta. Inkisen & Poikkimäen (2010, 73–76 Inkisen 2010, 73–76 mukaan) mukaan monet miehet ovat ottaneet isäksi tullessaan uudenlaista vastuuta omasta terveydestään, sekä sosiaalisesta ja psyykkisestä hyvinvoinnistaan pystyäkseen varmemmin

huolehtimaan perheestään. Lisäksi isyyden myönteiset kokemukset tukevat isän identiteettiä isänä ja miehenä. Tätä myönteistä kehitystä tulisi tukea kaikin tavoin ennaltaehkäisevien palveluiden avulla. (Mykkänen & Aalto 2010, 44; Pulli 2012.)

Tämän päivän perhepalveluiden tarjonnassa saatetaan kuitenkin jättää isien osuus sekä heidän tukeminen huomioimatta. Miehillä on usein tarve puhua vanhemmaksi tulemisen tunteista, mutta he kokevat, että heillä ei ole tarpeeksi tilaisuuksia kokemustensa jakamiseen perhepalveluissa (Pulli 2012). Jotkut isät voivat kokea vanhemmuuden taitonsa puutteellisiksi ja toiset isät kaipaavat neuvoja etenkin parisuhteeseen liittyvissä asioissa. Parisuhdeneuvontaa ei tule väheksyä osana perhepalveluiden tarjontaa, sillä pienten lasten vanhempien avioerot ovat yleistyneet (Järvinen ym. 2012, 43; Kurttila 2015).

Isien tukemista vanhemmuuteen ja isyyteen tulisi huomioida monipuolisemmin sekä ennaltaehkäisevästi perheen etu ensisijaisena ajatuksena. Isien tukemisella vanhemmuuteen edesautetaan lapsen emotionaalista sekä kognitiivista kehitystä ja pystytään parhaimmassa tapauksessa löytämään keinoja stressiä aiheuttavien tekijöiden tunnistamiseen ja isän sekä lapsen välisen suhteen ongelmakohtiin. (Järvinen ym. 2012; 43; Alèn 2015.) Yhteiskunnassa tulisi tiedostaa isien osallisuuden positiivinen merkitys lapsen elämään, eikä huomioida isää vasta silloin kuin perheen sisäisten ongelmien katsotaan jollain tapaa johtuvan isän puutteellisesta roolista perheen arjessa (Alasuutari 2004, 19; Rytönen 2012). Joidenkin isien mielestä heidän tuen tarpeensa huomataan vasta, kun perheessä on ongelmia, esimerkiksi päihteiden käyttöä tai väkivaltaa (Pulli 2012).

3.3 Perhetyön sisällön monimuotoisuus

Perhetyötä tekeviä työntekijöitä voi tavata monissa eri yhteyksissä terveys- ja sosiaalialalla. Perhetyön tekemisen mallit ja toiminnot ovat hyvin moninaisia, koska perhetyötä järjestetään eri kunnissa eri tavoin (Kananoja ym. 2017, 219). Perhetyötä voidaan järjestää kunnissa neuvolan, varhaiskasvatuksen, sosiaali- ja perhepalveluiden tai koulun yhteydessä. Perhetyötä tarjotaan eri-ikäisten lasten perheille ja sitä voidaan tehdä useilla erilaisilla työnimikkeillä kunnasta riippuen. (Reijonen 2005, 3; Rönkkö & Rytönen 2010, 27; THL & perhetyö 2015.) Perhetyön kohteena voivat olla sekä ennaltaehkäisevää,

tilapäistä apua tarvitsevat asiakasperheet, että korjaavaa, säännöllisempää tukea tarvitsevat lastensuojelun asiakasperheet (Reijonen 2005, 10; Rönkkö & Rytönen 2010, 29; THL & perhetyö 2015).

Perhetyöllä voidaan tarkoittaa joko yleensä perheiden kanssa tehtävää työtä tai perheiden kanssa tehtävää työtä erityisesti näiden kotona (Järvinen ym. 2012, 12). Perhetyö nähdään muutokseen tähtäävänä ja perheiden hyvinvointia lisäävänä työmuotona, jonka avulla voidaan säästää lastensuojelun ja sosiaalihuollon kustannuksissa (Reijonen 2005, 3, 10; THL & perhetyö 2015). Perhetyön apua tarvitaan erityisesti silloin, kun perheiden omat sosiaaliset verkostot ovat kaventuneet (Reijonen 2005, 38; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 58–59). Perhetyön tarkoitus on tukea perheitä kokonaisvaltaisesti heidän omassa lähiympäristössään ja elää mukana heidän arjessaan (Reijonen 2005, 7; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 58). Perhe tulisi siis nähdä kokonaisuutena, johon jokainen perheenjäsen, myös isä, omalla toiminnallaan vaikuttaa (vrt. systeeminen ajattelu) (Reijonen 2005, 11; Rönkkö & Rytönen 2010, 92). Perhetyön peruslähtökohtana ovat perheenjäsenistä ja perheen elämäntilanteesta lähtevät tarpeet (Rönkkö & Rytönen 2010, 27).

Perhetyössä työotteena korostuvat asiakaslähtöisyys, perhelähtöisyys ja lapsilähtöisyys. Asiakaslähtöisyys perhetyössä nähdään siten, että perheet, aikuiset ja lapset ovat asiakaina itsenäisiä ja aktiivisia toimijoita, joiden mielipiteitä kuunnellaan ja huomioidaan työskentelyssä. (Järvinen ym. 2012, 17–18.) Perhelähtöisyys korostaa perheen ainutlaatuisuuden kunnioittamista sekä heidän tarpeidensa huomioimista ja niihin vastaamista. Perhelähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että kun yksi perheenjäsen on perhetyön asiakkaana, huomio kiinnitetään myös muihin perheenjäseniin (Rönkkö & Rytönen 2010, 36; Järvinen ym. 2012, 24–25). Lapsilähtöisyyden mukaan ajatellaan, että perhetyön voi käynnistää lapsen tilanne ja olosuhteet, ja siksi se on erityisesti lapsen hyvinvointia tukevaa toimintaa (Järvinen ym. 2012, 17).

Perhetyön toteutuksessa voidaan tarkastella perheen tilannetta elämäнкаariajattelun periaatteella. Perheen elämäнкаari muodostuu sekä perheenjäsenten kehitysvaiheiden, ja elämäntapahtumien että perheen yhdessä kokemien tapahtumien ja muutosten kokonaisuudesta. Elämäнкаariajattelun mukaan täytyy kiinnittää huomiota siihen, missä oman elämäнкаaren vaiheessa kukin perheenjäsen on, ja missä kehitysvaiheessa perhe on kokonaisuutena. (Rönkkö & Rytönen 2010, 117.)

Perhetyön sisältö nähdään tuen ja kontrollin yhdistelmänä. Se on yhtäältä perheen arjen tukemista ja toisaalta puuttumista perheen elämään väliintulojen avulla (Reijonen 2005, 10; Rönkkö & Rytönen 2010, 29). Perhetyön haasteena isien kohdalla voidaan nähdä työntekijän ja isän erilaiset näkemykset perhetyön tarpeesta ja siitä, mikä on heidän mielestään arjessa normaalia ja epänormaalia, koska siihen vaikuttavat monet henkilökohtaiset tekijät ja arvomaailmat, sekä nykyinen elämäntilanne (Reijonen 2005, 33; Rönkkö & Rytönen 2010, 29).

Ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessin aikana ei pystytä ratkaisemaan kaikkia perheen ongelmia, vaan lisäksi tarvitaan perheen omaa havahtumista ja voimaantumista sekä eri sektoreiden välistä moniammatillista yhteistyötä perheiden hyväksi. (Reijonen 2005, 36–37; Rönkkö & Rytönen 2010, 194, 288.) Sosiaalihuoltolain soveltamisoppaan (2017, 124) mukaan moniammatillisella yhteistyöllä pyritään varmistamaan asiakkaan etu siten, että oikea-aikaiset ja tuen tarvetta vastaavat palvelut toteutuvat eheänä kokonaisuutena perhelähtöisyyttä tukien. Perhetyön on toteutettava sosiaalityötä niin, että työntekijän tulisi olla tarpeen mukaan yhteydessä yhteistyötahoihin sekä asiakkaan läheisverkostoon riittävän asiantuntemuksen ja osaamisen takaamiseksi (SHL 41§).

Ennaltaehkäisevä perhetyö asettaa haasteita työntekijälle. Perhetyötä tekevät kohtaavat perhetyössä koko elämisen kirjon iloineen ja suruineen. He tuovat työskentelyyn oman ihmisyytensä eli omat taustansa ja kulttuurien vaikutukset. Jokainen ihmissuhde- ja vuorovaikutustyötä tekevä käyttää työssään koko persoonallisuuttaan, joten sen tunteminen ja huoltaminen ovat olennainen osa ammattitaitoa perhetyössä. Jotta työntekijä voi auttaa perhettä heidän elämäntilanteessaan, hänen täytyy olla tietoinen omasta haavoittuvuudestaan, herkkyydestään ja keskeneräisyydestään. Työntekijän on hyvä tiedostaa miten hänen elämäkokemuksensa vaikuttaa hänen työhönsä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 293–294.)

3.4 Isän osallisuus ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessissa

Ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessiin kuuluu erilaisia vaiheita, koska se on suunnitelmallista, tavoitteellista ja lyhytkestoista työskentelyä perheenjäsenten hyväksi, jota aletaan toteuttaa heti huolen havaitsemisen jälkeen (Järvinen ym. 2012, 102; THL &

perhetyö 2015). Käytännön työskentelyssä käytetään erilaisia menetelmiä, jotka määräytyvät perheenjäsenten tarpeesta ja perhetilanteesta (Järvinen ym. 2012,73; THL & perhetyö 2015). Tärkein menetelmä on keskustelu, jossa korostuvat dialogisuus ja ratkaisukeskeinen työote. Lisäksi työskentelyssä käytetään erilaisia perhetilannetta kartoittavia kirjallisia pohdintatehtäviä sekä toiminnallisia menetelmiä. (THL & perhetyö 2015.) Työntekijän on tärkeää kysyä asiakkuuden aikana isän toiveita perhetyön toteutustavoista, koska jokainen isä on oma yksilönsä ja hänen luonteestaan ja persoonallisuudesta riippuu se, mikä menetelmä sopii hänelle parhaiten.

Ennaltaehkäisevän perhetyön kestoa on vaikea arvioida ensimmäisten tapaamisten perusteella, koska perheen asiat ja tarpeet avautuvat vähitellen perhetyön käyntien myötä, mutta työn tavoitteena on kuitenkin lyhytkestoinen apu (Järvinen ym. 2012, 108). Jossakin perheessä työtä voidaan tarvita viikkoja ja joissakin kuukausia, joten asiakasprosessit ovat aina ainutkertaisia (Järvinen ym. 2012, 26). Jaetun vanhemmuuden työnjakokysymykset, työssäkäynnin aiheuttamat paineet sekä vanhempien yhteisen ajan löytyminen perheessä saattaa aiheuttaa ristiriitoja, joiden aiheuttamista tuntemuksista isän on hyvä puhua perhetyön työntekijän kanssa. Huomioitavaa on, että isä saattaa tarvita äitiä enemmän tukea ja rohkaisua työntekijältä löytääkseen perhetyön avulla oman yksilöllisen tapansa olla vanhempi (Rönkkö & Rytönen 2010, 275; Järvinen 2012, 25).

Ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessin yhtenä tavoitteena voi olla tarvittaessa isän osallisuuden tukeminen, jotta hän saisi halutessaan lisää luottamusta omiin taitoihinsa, tietoihinsa ja toimintakykyynsä vanhempana. Näiden ominaisuuksien avulla isä kykenee huolehtimaan lapsestaan, kasvattamaan häntä ja pitämään perhe-elämänsä hallinnassa. (Huttunen 2001, 169.) Isän osallisuus ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessissa voi vaikuttaa isien kykyyn hyödyntää myös muista palvelusta saatavaa apua varhaisessa vaiheessa jo ennen kuin ongelmat ovat kasautuneet ja moninaistuneet.

Järvisen ym. (2012, 102) mukaan ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessi voidaan jakaa neljään eri vaiheeseen. Nämä vaiheet ovat perhetyön käynnistysvaihe, toteuttamisvaihe, väliarviointi ja lopetusvaihe. Jokainen asiakasprosessin vaihe sisältää monia, yksilöllisiä tapahtumia, jotka ovat lähtöisin perheen tarpeista ja toiveista. (Järvinen ym. 2012, 102.)

Perhetyön käynnistysvaihe on ratkaiseva vaihe perhetyön onnistumisen kannalta. Ennaltaehkäisevän perhetyön käynnistysvaiheessa pyritään kartoittamaan perheen voimavarat, haasteet, tarpeet, sekä perheen sisäiset rakenteet. Perheen sisäisistä rakenteista puhuttaessa on hyvä ottaa esille myös isän rooli ja asema vanhempänä ja puolisona. Jos isä puuttuu perheen arjesta, on hyvä luoda isää koskevia mielikuvia ja puhua niistä osana perheen kokonaisuutta (Savon Sanomat 2016). Kartoittava kotikäynti tuen tarpeen selvittämiseksi palvelun alkaessa, on osa asiakasprosessia. Työn tavoitteena on saada aikaan muutosta perheen itse nimeämissä asioissa. (Järvinen ym. 2012, 104–106.) Siksi olisi hyvä, että isät olisivat mukana asiakasprosessissa sen käynnistysvaiheesta asti kertomassa perheen tilanteesta omasta näkökulmastaan.

Lisäksi pyritään luomaan konkreettisia tavoitteita perheen tukemiseksi ja työskentelyn toteutumisen arvioimiseksi. Tavoitteet ovat jokaisen perheen kohdalla erilaisia, mutta niillä tähdätään aina perheen itsenäiseen selviytymiseen ilman ulkopuolisia tukitoimia. (Reijonen 2005, 11; Järvinen ym. 2012, 15, 78.) Isän osallistumisella alusta asti jo perhetyön tavoitteiden laatimiseen edistetään jaettua vanhemmuutta äitien rinnalla (Nivala & Ryyänen 2013, 14).

Perhetyön toteutusvaihe voi liittyä käytännössä esimerkiksi vanhemmuuden tukemiseen, lasten hoidon ja kasvatuksen ohjaamiseen, kodin arjen ja arkirutiinien hallintaan, perheen toimintakyvyn vahvistamiseen uusissa tilanteissa, perheenjäsenten vuorovaikutustaitojen tukemiseen sekä sosiaalisten verkostojen laajentamiseen, tai syrjäytymisen ehkäisyyn (THL & perhetyö 2015; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017, 58–59). Isän osallisuuden toteutuminen asiakasprosessin aikana edellyttää, että hän on aidosti kiinnostunut lapsistaan ja heidän hyvinvoinnistaan sekä arvostaa kotona tehtävää työtä. Ilman isän omaa motivaatiota on vaikea saada muutosta aikaan. Isän osallisuudella perhetyön toteutusvaiheessa voidaan saavuttaa vahva kiintymys ja vuorovaikutus lapseen. Se lisää myös sitoutumista vanhemmuuteen. Käytännössä tämä saavutetaan isän läsnäololla ja osallistumisella lapsen elämään ja perheen arkeen. (Rönkkö & Rytönen 2010, 124; Hermanson 2012.)

Perhetyön toteutusvaiheisiin osallistuvan isän merkitys lapselle ja sitä kautta koko perheelle on suuri, koska isän läsnäolo ja sitoutuminen vaikuttavat monipuolisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen (Kekkonen ym. 2013, 14). Isän osallisuus asiakasprosessin aikana voi tarkoittaa myös käytännössä aktiivista yhdessäoloa ja vuorovaikutusta lapsen kanssa,

sekä vastuullista osallistumista lapsen ja kodin hoitoon. (Huttunen 2001, 169.) Nämä asiat voidaan ottaa huomioon perhetyön tavoitteita laatiessa. Isille voidaan antaa myös perhetyön käyntien välissä kotitehtäviä, jotka liittyvät isän ja lapsen vuorovaikutuksen vahvistamiseen tai kodinhoitoon, jos osallistuminen perhetyön käynteihin on esimerkiksi työvuorojen takia hankalaa.

Väliarviointia tapahtuu koko perhetyön asiakasprosessin ajan ja siitä on hyvä sopia perheen kanssa jo kartoituskäynnillä. Ensimmäinen yhteinen arviointitapaaminen voidaan järjestää esimerkiksi kuukauden kuluttua työskentelyn aloittamisesta. Sekä työntekijä että perheenjäsenet arvioivat yhdessä perheen selviytymistä ja voimavaroja. Mikäli tavoite on saavutettu, voidaan siirtyä uuden tavoitteen asettamiseen tai päättää perhetyö. (Järvinen ym. 2012, 108.) Joissakin kunnissa ennaltaehkäisevän perhetyön on tarkoitus olla hyvin intensiivistä ja lyhytkestoista, joten väliarviointin pitäminen ei välttämättä ole aina tarpeellista.

Työskentelyn viimeisenä vaiheena on perhetyön päättäminen perheessä (Reijonen 2005, 11; Järvinen ym. 2012, 108). Työn tulisi päättyä perheelle sopivassa vaiheessa ja on tärkeää, että perhetyön päättymisen herättämistä tunteista ja ajatuksista keskustellaan perheen kanssa ajoissa. Vanhempien kanssa voidaan sopia työntekijän yhteydenotosta tai tarkistussoitosta muutaman kuukauden päästä perhetyön päättämisestä. Vanhemmille pitäisi tarjota mahdollisuus antaa palautetta perhetyöstä työn päättyessä ja ottaa tarvittaessa uudelleen yhteyttä työntekijään. (Järvinen ym. 2012, 109.) Isille voi jäädä perhetyön saatavuudesta ja riittävydestä myönteisempi kokemus osallisuuden myötä, jos heitä pyydetään antamaan palautetta työskentelyn päätyttyä. Näin isät voivat päästä osalliseksi perhetyön kehittämiseen. (Vuorenmaa 2016.)

Työskentelyn lopettaminen voi tuntua joskus vaikealta sekä työntekijän että asiakkaan näkökulmasta. Asiakkuuden pitkäkestoisuus voi kuitenkin huonontaa perheen tilannetta siinä kohtaa, jos perheelle annetusta tuesta tulee alistavaa tukea. Alistavalla tuella tarkoitetaan sitä, että työntekijä ylläpitää omalla työskentelytavalla perheen riippuvuutta perhetyöhön, tekee asiakkaan puolesta asioita ja on yliymmärtäväinen. (Järvinen ym. 2012, 134.) Ennaltaehkäisevän perhetyön kaltaisen työtavan lyhytkestoisuus voi aiheuttaa myös perheelle riittämättömyyden kokemuksia perhetyön päättyessä. Toiset perheet voivat kokea tarvitsevänsä pitkäkestoisempaa apua työntekijältä.

Ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessiin liittyy yhtenä haasteena perheiden elämäntilanteiden ennakoimattomuus. Elämän monimuotoisuus ja tunteet ovat vahvasti läsnä koko asiakasprosessin ajan. (Reijonen 2005, 40; Järvinen ym. 2012, 15.) Työskentely on kuitenkin sekä perheen että työntekijän näkökulmasta usein palkitsevaa, koska muutoksia voidaan saada aikaan lyhyessäkin ajassa (Järvinen ym. 2012, 73). Pienillä, oikea-aikaisilla toimilla voi olla vaikutusta perheiden pysyvään hyvinvoinnin kasvamiseen (Reijonen 2005, 40; Järvinen 2012, 15).

Isien osallisuus vaikuttaa siis positiivisesti koko perheeseen ja on erityisesti lapsen etu. Isän hyvinvointi heijastuu aina koko perheen hyvinvointiin. Huomioitavaa on, että isä voi olla osallinen perhetyön eri vaiheissa siviilisäädystään ja taustastaan huolimatta, ja vaikka ei näkisi lastaan päivittäin. (Kekkonen ym. 2013, 15; Gross 2014.) Jos isä oppii esimerkiksi työntekijän tuella tiedostamaan oman roolinsa merkityksen perheessään, johtaa se isän haluun olla yhä enemmän osallisena perheensä asioissa (Oliker 2011).

Isien osallisuutta voidaan tarkastella sosiaali- ja perhepalveluissa neljällä eri portaalla. Ensimmäinen porras osallisuuden tukemiseksi on saatavilla olevista palveluista ja niissä tapahtuvista muutoksista tiedottaminen ja palveluiden tutummaksi tekeminen isille yhteiskunnassa. Isien aktiivinen kuunteleminen ja osallistuminen ovat työskentelyn lähtökohtana, ja sitä voidaan pitää toisena portaana osallisuuden tukemisessa. Kolmannella portaalla isät otetaan mukaan palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen ja omaa perhetään koskevaan päätöksentekoon. Neljännellä portaalla isät huomioidaan konkreettisina toimijoina esimerkiksi aktiivisella osallistumisella palvelun kanssa yhdessä asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen, tai esimerkiksi vertaistuen tai kokemusasiantuntijuuden antajina. (Gellin, Gretschel, Matthies, Nivala, Oranen, Sutinen & Tasanko 2012, 149.)

4 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Opinnäytetyön suunnittelu

Opinnäytetyö on työelämälähtöinen tutkimus, jonka tarkoituksena on kehittää Ylöjärven kaupungin ennaltaehkäisevää, ohjaavaa perhetyötä. Kohdejoukko opinnäytetyön tutkimusosuudessa on rajattu niihin ylöjärveläisiin isiin, joilla on ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakkuus. Ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön työtapo poikkeaa perhetyön yksikön muista palvelumuodoista, joten opinnäytetyön ulkopuolelle jätettiin lapsiperheiden kotipalvelu, lastensuojelun tehostettu perhetyö sekä ammatillinen tukihenkilötoiminta (kuvio 2). Ennaltaehkäisevä, ohjaava perhetyö Ylöjärvellä tarjoaa perheille tukea kotikäynteinä (1-6 tapaamista), Perhekioskin toimintana (neuvontapiste ja vertaisryhmät), avoimina ja suljettuina ryhminä sekä yleisöluentoina (Eron edessä- illat ja Arki toimimaan- luentosarjat) (kuvio 2). Opinnäytetyössä keskityttiin kotiin annettavaan ohjaustyöhön (kuvio 2).

Opinnäytetyön aihetta suunniteltiin keväällä 2017 yhdessä perhetyön palvelujohtaja Tarja Järvisen kanssa. Perhetyön yksikkö kuuluu Ylöjärven kaupungin perusturvan organisaatiokokonaisuuteen, joten opinnäytetyöhön haettiin asianmukainen tutkimuslupa terveys- ja sosiaalijohtaja Anne Santalahdelta joulukuussa 2017 (liite 2). Kun tutkimuslupa oli saatu, opinnäytetyötä tehtiin yhteistyössä perhetyön palvelupäällikkö Kirsi Valtasen kanssa. Opinnäytetyön aihetta haluttiin tutkia isien näkökulmasta, koska sen avulla on mahdollisuus saada tietoa rehellisesti asiakkaan kokemuksista.

Tutkimusluvan myöntämisen jälkeen lähetettiin perhetyön ohjaajien tekemien kotikäyntien mukana kohderyhmään kuuluville perheille saatekirje (liite 3), jossa kerrottiin tutkimustyön tavoite ja tarkoitus sekä periaate tutkimuksen luottamuksellisuudesta ja vapaaehtoisuudesta. Saatekirjeen mukana perheiden isät saivat tutkimussuostumuslomakkeen (liite 4), ja palautuneista lomakkeista oli tarkoitus toteuttaa tutkimus tutkimustilauksena Ylöjärven kaupungille. Toisena vaihtoehtona tutkimuksessa oli, että isät saivat ilmoittaa halukkuudestaan osallistua tutkimukseen. Ylöjärven perhetyön Facebook-sivuston kautta, jonne työelämätahon ohjaaja, perhetyön palvelupäällikkö Kirsi Valtanen laitoi ilmoituksen tutkimuksesta (liite 5). Tutkimuksen ilmoitusta jaettiin henkilökohtaisesti

myös eri Facebook -sivustoilla, joilla tavoitettiin useita satoja ylöjärveläisperheitä. Alkuperäiseksi tavoitteeksi asetettiin kuuden isän haastattelemine, jotta tutkimuksen aineistosta saataisiin tieteellisesti luotettava.

4.2 Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tutkimusote on kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on lähtökohtana todellisen elämän kuvaaminen, jota pyritään kokonaisvaltaisesti tutkimaan huomioiden monia eri asioita jotka vaikuttavat tutkimustyön kohteena olevien henkilöiden sen hetkiseen elämäntilanteeseen omassa elinympäristössään. (Metsämuuronen 2008, 14; Valli & Aaltola 2015, 74 Kiviniemen 2015, 74 mukaan.) Kvalitatiivinen tutkimus on prosessi, joka vastaa usein kysymyksiin miksi, miten ja millainen (Heikkilä 2008, 17).

Kvalitatiivinen tutkimus sopii hyvin yksilöllisten kokemusten tutkimiseen, sosiaalisten ongelmien tutkimiseen, toiminnan kehittämiseen sekä vaihtoehtojen etsimiseen (Heikkilä 2008, 16; Metsämuuronen 2008, 14). Opinnäytetyöhön haluttiin saada tietoa isien omien kokemusten kautta, koska tutkijoina olimme kiinnostuneita perhetyön asiakasprosessissa mukana olevien yksittäisten isien toiminnasta ja havainnoista.

Haastattelumuotona käytettiin teemahaastattelua, jossa keskustelu käydään ennalta annettujen teemojen pohjalta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Teemahaastattelussa edetään tiettyjen teemojen ja niihin liittyvien syventävien kysymysten varassa. Kun käytetään teemahaastattelun menetelmää ja tehdään isille heidän yksityiselämänsä koskevia kysymyksiä, keskittyvät isät siihen, miten juuri he asioista ajattelevat, ja miten he eroavat muista perheensä jäsenistä (Alasuutari 2012, 151). Haastattelijoina pyrittiin siihen, että keskustelua ei ohjailtu haastattelijoiden toimesta. Toiveena ja tavoitteena oli, että haastateltavat kertoisivat niistä teemoista, jotka he kokevat merkityksellisiksi. (Metsämuuronen 2008, 41.) Suunnittelemalla kysymykset huolellisesti haastatteluihin, pyrittiin välttämään isien virheellisiä tulkintoja käsiteltävistä teemoista.

Tarkoituksena oli toteuttaa haastattelun alussa ensimmäinen kysymys ”minkälainen isä ja vanhempi sinä olet” luovan menetelmän avulla. Isille annettiin Vahvuuskortit (Pesäpuu

ry), joiden avulla isät saivat kertoa ajatuksia isänä olemisesta ja jaetusta vanhemmuudesta. Kuvakortit valittiin siten, että ne tukevat isyysteemaa. Kuvakorteissa oli aina kuva, ja jokin luonteenpiirrettä kuvaava adjektiivi (esim. turvallinen). Vahvuuskortteja voi käyttää keskustelun tukena isyyden ja vanhemmuuden voimavarojen kartoituksessa, sekä kehittämisen osa-alueiden tutkimisessa (Barkman 2018). Lisäksi isille annettiin mahdollisuus haastattelun lopussa ideoida viimeisen kysymyksen aikana, minkälaista olisi unelmien perhetyö heidän näkökulmastaan.

Haastattelun yhteydessä haastateltaville esiteltiin tutkimustyön teemat: isien kokemukset isyydestä tänä päivänä, jaettu vanhemmuus, isien osallisuus, sekä ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessi. Tarkoituksena oli valmiiden kysymysten lisäksi tehdä tarkentavia kysymyksiä sen mukaan, mitä isät haastattelussa tuovat esille yllä olevista teemoista.

Isille esitettävät valmiit kysymykset:

- Minkälainen isä ja vanhempi sinä olet? (Pesäpuu ry:n vahvuuskortit kysymyksen tukena)
- Koetko olevasi tasavertaisessa asemassa vanhempana äidin kanssa?
- Miten olet ollut mukana ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön käynnistysvaiheessa, väliarvioinneissa, toteutusvaiheessa ja lopetusvaiheessa?
- Mikä on ollut oma motivaatiosi ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön kaltaiseen työskentelytapaan?
- Miten olet itse osallistunut ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön käynneillä sovittujen tavoitteiden saavuttamiseen?
- Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, kuinka olet pystynyt osallistumaan työskentelyyn perhetyön ohjaajan kanssa?
- Mikä lisäisi osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuutta ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön kaltaiseen työskentelytapaan?
- Jos saisit muuttaa ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessia millä tavalla tahansa, mitä se olisi? (Ideointi: unelmien perhetyö)

4.3 Aineiston käsittely ja analysointimenetelmä

Tutkimuksen analysointi on tulkintaa aineistosta. Analyysia tehdessä tärkeää on kontekstin ymmärtäminen, eli se miten jokin asia tai ilmiö liittyy ympäristöön tai laajempiin sosiaalisiin tai kulttuurisiin yhteyksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85; Pitkäranta 2014, 105). Tutkimusaineiston analyysi on sidoksissa tutkittavaan asiaan ja tutkimustehtävään, sekä aineiston keruutapaan. Laadullisessa tutkimuksessa tuloksiin vaikuttavat tutkijan elämäntapa, ammatti, elämänhistoria ja mielenkiinto tutkittavaa aihetta kohtaan. (Pitkäranta 2014, 103.) Analyysin tehtävänä on järjestää, jäsentää ja tiivistää aineisto niin, että mitään olennaista ei jää pois (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Tämän opinnäytetyön kontekstina on perhetyö, ja tutkittavana ilmiönä isien kokemukset isyydestä, jaetusta vanhemmuudesta sekä osallisuuden kokemuksista ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyössä Ylöjärvellä.

Yleensä kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen ja analysointi tapahtuvat osittain yhtä aikaa. Aineiston analysointitapaa tulisi pohtia jo ennen aineiston keräämistä ja aineiston analyysi pitäisi aloittaa jo haastattelun aikana. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 69–70.) Tämän vuoksi haastattelun toteutuksen yhteydessä on tärkeää havainnoida haastateltavan ilmeitä, eleitä ja tunteita joita haastateltava käy läpi. Havainnointi on havainnointikohteen tietoista, aktiivista tarkkailua, joka vahvistaa tutkimusmenetelmänä olevaa teemahaastattelua. Aineiston analysoinnin tarkoituksena on järjestää tutkimusaineisto sellaiseen muotoon, että sen perusteella tehdyt johtopäätökset voidaan irrottaa yksittäisistä henkilöistä, ja siirtää yleiselle käsitteelliselle ja teoreettiselle tasolle. (Metsämuuronen 2008, 48.)

Sisällönanalyysi on menetelmä, jota voidaan käyttää laadullisen tutkimuksen aineiston käsittelyssä koko tutkimuksen toteuttamisen ajan (Pitkäranta 2014, 100–101; Valli & Aaltola 2015, 82 Kiviniemen mukaan). Laadullisessa sisällönanalyysissä tarkoituksena oli etsiä, jäsentää, tulkita ja ymmärtää mahdollisimman tarkasti aineistossa olevia vastajien tarkoittamia yleisiä kuvauksia ja ilmiöitä opinnäytetyön teemoista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103).

Opinnäytetyön tutkimuksen sisällönanalyysi toteutettiin teoriaohjaavan analyysin avulla. Teoriaohjaavassa analyysissä teoreettiset käsitteet määritellään valmiiksi analyysirun-

koon aiemmin tiedetystä tiedosta. Alaluokat muotoutuivat analyysirunkoon aineistolähtöisesti isien haastatteluista ja yläluokat olivat valmiina tiedossa olevaan teoriaan pohjautuen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97, 116–118.)

Aineiston analysoinnin mahdollistamiseksi haastattelut tallennettiin ääninauhurilla. Ääninauhurilla tallentaminen mahdollisti tallentamaan kaikki haastateltavien isien ajatukset ja kommentit, ja haastattelun aikana keskityttiin itse haastatteluiden sujuvuuteen, havainnointiin sekä sanattomaan vuorovaikutukseen. Äänitallenteiden avulla aineisto purettiin sanatarkasti tietokoneella puhtaaksi kirjoittamalla eli litteroimalla. Litteroitua aineistoa tuli puhtaaksi tietokoneella kirjoittamalla 4-6 sivua haastattelua kohden, yhteensä 25 sivua. Äänitallenteiden purkamisessa oli tärkeää kuunnella nauha huolella ja merkitä samalla muistiin ajatuksia, tuntemuksia, käännekohtia sekä yrittää tunnistaa sanallista ja sanatonta vuorovaikutusta. (Alasuutari 2012, 85.) Jokaisen isän haastattelu litteroitiin erikseen, ja litterointi vei aikaa 1 päivän haastattelua kohden. Litteroiduista haastatteluista alettiin analysoida tuloksia.

Opinnäytetyöhön liittyvät teemat poimittiin haastatteluiden litteroiduista sisällöistä ja huomiota kiinnitettiin haastatteluissa esiintyviin kuvauksiin ja ilmiöihin koodaamalla yhtäläisyyksiä opinnäytetyön teemoihin liittyen. Koodaaminen ja pelkistäminen ovat aineiston analysoinnissa tulkitsevaa toimintaa ja se toteutettiin yliviiiväamällä haastatteluiden yhtäläisyydet litteroinneista erivärisillä kynillä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109; Valli & Aaltola 2015, 111 Rantalan 2015, 111 mukaan.)

Haastatteluaineiston koodaamisen jälkeen kaikki isien vastaukset leikattiin värikoodien mukaan ja ne lajiteltiin väreittäin tutkimuskysymysten alle. Tutkimuskysymys kerrallaan alettiin analysoida koodaamisen myötä saatuja tuloksia. Tutkimuskysymyksen alla olevaa aineiston analyysia jatkettiin muodostamalla vastauksista alaluokkia. Ensimmäinen tutkimuskysymys; minkälainen on haastateltavien isien käsitys tämän päivän isyyden mallista, jaetusta vanhemmuudesta sekä omasta isyydestään - alaluokaksi muodostui positiiviset luonteenpiirteet sekä kehittymistä vaativat luonteenpiirteet. Alaluokkina olivat myös yhteiskunta sekä äidin rooli perheessä. Miten isät ovat kokeneet osallisuutensa toteutuneen ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyössä -tutkimuskysymyksen alaluokaksi muodostui osallistuminen. Mitkä tekijät vaikuttavat isien osallisuuteen ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyössä - tutkimuskysymys sai alaluokiksi työntekijän omi-

naisuudet, perheen tilanne, ratkaisukeskeisyys ja motivaatio. Viimeinen tutkimuskysymys isien isyyden ja osallisuuden tukemisen mahdollisuuksista sai alaluokaksi perhetyön sisältö sekä perhetyön työajat.

Aineiston analyysia tehdessä aineisto hajotettiin siis pieniin palasiin ja käsitteellistettiin se muodostamalla alaluokkia tutkimuskysymysten alle ja alaluokat koottiin uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä yhtenevät asiat yläluokiksi (Taulukko 1). Yläluokkien teoreettiset käsitteet muodostuivat teoriaohjaavassa analyysissa olemassa olevan teorian pohjalta. Tämän vaiheen jälkeen alettiin kirjata opinnäytetyön tuloksia (Tuomi & Sarajarvi 2009, 108, 119).

TAULUKKO 1. Esimerkki teoriaohjaavan analyysin luokkien muodostamisesta

TUTKIMUSKYSYMYKSET: Millaisilla tavoilla isien isyyttä voidaan tukea ja osallisuutta lisätä asiakasprosessin aikana ja sen eri vaiheissa?	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA = Teoreettinen käsite
"Mun on ainakin vaikeaa osallistua niihin käynteihin kun oon pääsääntöisesti joka päivä vasta viideltä kotona"	Perhetyön työajat	Osallisuuden vahvistaminen
"Jonkun pitää käydä töissäkin ni olis kiva jos ne käynnit olis vaikka illalla"	Perhetyön työajat	
"Ollaan me mietitty et onko ne käynnit pakko tehdä arkisin ja joskus sitä kysyttykin mut sillo ainaki sanottiin et joo?"	Perhetyön työajat	Asiakaslähtöisyys
"Olin halunnut niitä käyntejä enemmänkin sit kun ensin oltiin päästy siihen hommaan niinku sisään"	Perhetyön sisältö	
"Menihän se aika sit nopeeta ja sit se vasta huomattiin ku ne käynnit oli ohi"	Perhetyön sisältö	
"Voisin mä mennä sinne tapaamiseen jos siellä olis muitaki samassa tilanteessa olevia ihmisiä"	Perhetyön sisältö	Isä-lapsiryhmä asiakaslähtöisyyden vahvistajana
"no joo jos sinne voi ottaa lapsenkin ni on sille tekemistä samalla"	Perhetyön sisältö	
"Mun mielestä meijät isät pitäis tavata yksin siis ilman muuta perhettä"	Perhetyön sisältö	Isyyden vahvistaminen
"Äiti tarvitsee enemmän sitä ihan oikeaa neuvua ja kuuntelijaa ni en mä siihen viitti puuttua ja olla sanomassa mitään mielipiteitä"	Perhetyön sisältö	

Tutkimuksen kannalta merkityksetön aineisto rajattiin kokonaan pois. Merkityksettömänä aineistona tutkimuksessa olivat yksittäisten isien kommentit ja ajatukset, jotka eivät toistuneet toisissa haastatteluissa eivätkä olleet opinnäytetyön tutkimuskysymyksien tai teemojen sisältöön vaikuttavia asioita. Rajausta tehdessä tuli tehdä kriittistä pohdintaa ja nostaa esiin opinnäytetyöhön liittyviä teemoja ja ilmiöitä sekä ymmärrettävä, että kaikkia

esille nousseita asioita ei pystytä yhden tutkimuksen puitteissa tutkimaan niin perusteellisesti kuin toiveissa olisi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92: Valli & Aaltola 2015, 77 Kiviniemen mukaan).

4.4 Taustatietoa haastatteluihin osallistuneista

Suostumuslomakkeita haastatteluun saapui määräaikaan (kolme viikkoa) mennessä kolme. Kaikki kolme yhteydenottoa tulivat suoraan meille tutkijoille sähköpostilla Perhetyön Facebook -sivujen kautta. Koska tavoitteena oli saada vähintään kuusi haastateltavaa, pidennettiin suostumuslomakkeen palautuksen määräaika kaksi viikkoa. Opin-
näytetyön saatekirje jaettiin vielä uudestaan määräajan pidentymisen myötä Perhetyön Facebook –sivuilla ja Ylöjärven Mammat- nimisessä Facebook-ryhmässä. Sitä kautta saatiin vielä kaksi haastateltavaa lisää. Perhetyön ohjaajiin oltiin myös yhteydessä sähköpostitse ja heitä pyydettiin viemään kohderyhmälle suostumuslomakkeita tutkimusta varten. Loppujen lopuksi ohjaajien kautta ei palautunut lainkaan suostumuslomakkeita.

Haastatteluun osallistui viisi erilaisissa elämäntilanteissa olevaa eri-ikäistä isää, joilla oli yksi tai useampi lapsi. Lapset olivat iältään 0-12 -vuotiaita. Opin-
näytetyössä pidetään haastatteluun osallistuneiden taustatiedot hyvin pintapuolisina, jotta yksittäistä isää ei pysty tutkimustuloksista tunnistamaan isän iän, lapsilukumäärän tai siviilisäädyn perusteella. Haastatteluun osallistuneista neljän isän perheellä oli tällä hetkellä ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakkuus ja yhdellä haastateltavalla asiakkuus oli päättynyt vuonna 2017. Isien haastatteluihin varattiin aikaa 1,5-2 tuntia. Isästä riippuen haastattelut kestivät 1-2 tuntia. Toiset isät olivat puheliaampia ja toiset vastasivat vain esitettyihin kysymyksiin ja tarkentaviin kysymyksiin lyhyesti.

5 ISYYS, JAETTU VANHEMMUUS JA OSALLISUUS ENNALTAEHKÄISE- VÄN PERHETYÖN ASIAKKAIDEN KOKEMANA

5.1 Isien ajatuksia isyydestä ja jaetusta vanhemmuudesta

Isät kuvasivat omaa isyyttään Vahvuuskorttien (Pesäpuu ry) avulla haastattelun aluksi. Haastateltavat isät valitsivat useita erilaisia omaan isyyteen sopivia positiivisia luonteenpiirteitä Vahvuuskorttien avulla. Haastateltaville isille oli tärkeää, että he saivat puhua kortteja katsellessaan myös niistä ominaisuuksista, jotka vaativat vielä heidän mielestään kehittymistä opettellessa ajan kanssa ja lasten kasvaessa isommiksi.

Kaikkien haastateltavien vahvuuksista isänä löytyi positiivisia yhtäläisyyksiä. Isät mainitsivat heitä kuvaaviksi asioiksi yhteisesti seuraavat: sitoutuneisuus isyyteen, onnellisuus vanhempana olemisesta, tärkeyden olla lapselle luotettava ja turvallinen vanhempi, sekä rehellisyys omasta isyydestä ja sen tuomista voimavaroista ja haasteista. Haasteena, sekä myös vahvuutena nousi isien haastatteluissa omien voimavarojen muutos isyyden myötä. Isät kokivat, että ovat oppineet kantamaan vastuun lapsen ja myös kodin hoidosta, mutta isät myönsivät, että välillä kaiken yhteensovittaminen arjessa on raskasta.

Aina kun mää on vastuussa tästä lapsesta, niin mää pidän huolen siitä, että sillä on tekemistä ja hyvä olla.

Mä pystyn kyllä sanoon sitte, että nyt mä en vaan jaksa.

Yhteisiä piirteitä isien vanhemmuuden kehittymisessä olivat energisyys ja kärsivällisyys sekä järjestelmällisyys. Energisyyteen vaikuttaa haastateltavien isien mukaan työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen, sekä nykyinen elämäntilanne. Isät toivoivat lisäksi oppivansa kärsivällisyyttä ja järjestelmällisyyttä lapsen/lasten kanssa.

Mun tarvii kehittää omaa kärsivällisyyttä. Kun lapsi hermostuu, niin mäkin hermostun ihan saman tien.

Aina kun mää oon nukkunu huonosti, niin sit mä stressaannun jo siitä, kun mä mietin, että koska on mun vuoro hoitaa tota lasta.

On vaikeeta ja työlästä pitää lapsen arkirytmistä kiinni ja sit täytys kattoo et kaikki tavarat löytyy sieltä mistä pitää. Mä oon ainakin ihan hukassa näitten juttujen kans välillä.

Kysyttäessä jaetusta vanhemmuudesta, haastateltavat isät vastasivat monella eri tavalla. Haastatteluissa nousi esiin, että yhteiskunnan rakenteet eivät vielä nykypäivänäkään mahdollista täysin jaetun vanhemmuuden toteuttamista toisten isien mielestä. Haastateltavien isien vastauksista nousi esiin tulos, jonka mukaan isät kokevat pääsääntöisesti olevansa äidin kanssa tasavertaisessa asemassa vanhempana perheen arjessa. Yksi isistä koki, että hän on joutunut tekemään kovasti töitä sen eteen, että perheen äiti on antanut mahdollisuuden jakaa vanhemmuutta kanssaan. Haastatteluissa nousi esiin myös se, että isä saattaa olla joskus tärkeämmässä roolissa vanhempana, kuin äiti. Tässä tilanteessa korostui erityisesti se, että isä on pitänyt kaikki isyysvapaat ja että hoitovapaa on pidetty puoliksi ja neuvolakäynnit tehty äidin kanssa vuoron perään tai yhdessä. Jaettua vanhemmuutta pohdittaessa haastatteluissa ilmeni myös vaihtoehto, jolloin isä voi kokea äidin roolin vanhempana huomattavasti tärkeämmäksi kuin omansa. Tämän kaltaisessa tilanteessa isä kertoi luottavansa enemmän äitiin kuin itseensä vanhempana.

Mun mielestä yhteiskunnassa ei ymmärretä tasavertasta vanhemmuutta. Kun mä menin lapseni vanhempainkeskusteluun, niin työntekijä kysy, et missä äiti on?

Paljon on täs muuttunu, ku on tullu isäks. On ollu kyllä isänä vapauttava kokemus et kyse ei oookkaan aina pelkästään mun tarpeista.

Tälle lapselle kelpaa aina ihan kumpi meistä tahansa.

Haastateltavien isien käsitys tämän päivän isyyden mallista, jaetusta vanhemmuudesta sekä omasta isyydestään koettiin haastatteluissa hyvin monipuolisesti. Perheiden sisäiset roolijaot vaikuttavat isän mahdollisuuteen toteuttaa omaa isyyttään, ja välillä äidin rooli saattaa jättää isän arjessa varjoon ja estää mahdollisuuden olla osallinen, ja toteuttaa jaettua vanhemmuutta. Isyys nähtiin haastatteluissa tärkeänä, miestä kasvattavana tekijänä, joka vaatii kärsivällisyyttä sekä monen asian yhtäaikaista hallintaa.

5.2 Isien kokemuksia osallisuuden toteutumisesta

Opinnäytetyössä haluttiin selvittää isien kokemuksia osallisuuden konkreettisesta toteutumisesta ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyöstä. Haastatteluiden toteutuksessa välittyi tunne, että isät kertoivat avoimesti ja rehellisesti omista ajatuksistaan ja tunteistaan. Isät olivat pääosin tyytyväisiä ennaltaehkäisevään perhetyöhön toteutukseen.

Osallisuuttaan isät kuvasivat konkreettisten perhetyön käyntien osallistumisen kautta. Kaikki haastatteluun osallistuneet kokivat olleensa ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessin vaiheissa osallisena jollakin tapaa. Aloite perheen tuen tarpeesta oli tullut kuitenkin aina yhteistyötaholta tai perheen äidiltä. Isät kertoivat, että aloitussoitto oli käyty äidin kanssa. Ensimmäiseen keskustelukäyntiin kotona olivat isät osallistuneet vaihtelevasti.

En mä pystyis soittaan mihinkään viralliseen paikkaan ja pyytää apua meille joltain randomeilta. Mut sit ku tajus, että onhan se pakko pyytää apua, että selvitään, ni sanoin vaimolle et nyt sää soitat sinne.

Haastatteluissa vaihteli vastaukset siitä, olivatko isät olleet kotona silloin kun perhetyön tavoitteita oli sovittu perhetyön työntekijän kanssa, mutta yhtenäistä oli se, että kaikki isät olivat sitoutuneet tavoitteiden toteutumiseen arjessa. Haastatteluiden vastauksissa ilmeni myös, että isät saattavat kokea ottaneensa vastuuta yhdessä asetettujen tavoitteiden toteutumisesta enemmän kuin äiti. Isien osallisuuden toteutumiseen vaikuttivat yleisesti isien kertoman mukaan muun muassa työajat, oma motivaatio sekä jaksamattomuus.

Mä olen meillä se, joka on pitänyt huolen siitä et tavoitteita kans toteutetaan. Meillä se on ollu niin et sit ku äiti on huomannut et joku mun tekemä juttu toimii, ni sit vasta sekin on lähteny siihen mukaan.

En mä voi oikeen olla töistä pois sen takia et olisin sillon käynnillä kotona, mä kumminkin tuon meille rahan tähän taloon.

Haastatteluihin osallistuneista isistä kukaan ei tunnistanut väliarviointivaihetta perheensä asiakasprosessissa. Väliarviointivaiheen tuntemattomuudesta pääteltiin, että väliarviointia ei tämän kaltaisessa lyhytkestoisessa työskentelytavassa (1-6 kertaa) välttämättä aina tarvita. Myös lopetusvaihe oli tuntematon isille, koska neljällä isällä asiakasprosessi on vielä kesken ja yhden isän kertoman mukaan hän oli kuullut äidiltä, että työskentely päättyy.

Perhetyö ei meillä oo vielä loppunu ja toivottavasti se jatkuu niin kauan, kun me sitä tarvitaan.

Me tahdottais, että tää palvelu ei lopu ennenku me koetaan, et pärjätään ilman sitä.

Haastateltavien isien osallisuuden toteutuminen ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessissa muodostui haastatteluiden vastauksissa lähinnä konkreettisten osallistumisten mahdollisuuksien pohtimisesta yleisesti, sekä asiakasprosessin vaiheiden tunnistamisesta. Isät toivat esiin yhtenäisesti ajatuksiaan siitä, onko perhetyön asiakasprosessi liiankin tiukasti määritelty käyntien ja niiden kestojen osalta yhteiskunnassa. Perheen oma tarve ja toiveet tulisi huomioida isien mielestä paremmin asiakaslähtöisyyttä tukien.

5.3 Isien osallisuuteen vaikuttavat tekijät

Haastatteluissa kysyttiin, mitkä tekijät vaikuttavat isän osallisuuteen perhetyössä ja merkittävimmiksi tekijöiksi kaikkien isien haastatteluissa nousi esiin työntekijän persoonaan vaikuttavat tekijät. Työntekijän persoonaan vaikuttavat isien mukaan muun muassa luottavuus, rehellisyys, avoimuus sekä työntekijän sukupuoli. Työntekijän ammattitaidolla ja persoonalla oli isien mielestä merkittävä rooli perhetyön sujuvuuden ja toteutuksen kannalta. Osa haastatelluista isistä nosti esille haastatteluissa työntekijöiden käyttämän ammatillisen työmenetelmän, eli perheen voimavarojen suuntaaminen tulevaan niin, ettei tartuta menneisyyteen liikaa (ratkaisukeskeisyys). Isät eivät kuitenkaan itse osanneet nimetä tätä ammatillista työmenetelmää ratkaisukeskeisyydeksi, vaan tämä teoria poimittiin isien kertomusten perusteella tutkijoiden toimesta.

Työntekijän sukupuolella ei oo väliä, kuha o luotettava. Luotettavalle työntekijälle voi heti puhua kaikista asioista rehellisesti, eikä tarvi salailla mitään. Se myös antaa tukea siihen, että kaiken ei tarvi aina olla viimesen päälle lasten kanssa.

Ois kyl jännä nähä, miten tän työn sisältö muuttuis, jos työntekijä ois mies.

Kyllä mä nään työntekijästä kiinnostaako sitä oikeesti meidän asiat, vai tekeekö se työtään vaan rahasta.

Yhtenäisesti haastateltavat isät kertoivat olevansa sitä mieltä, että miehet tarvitsevat rohkeampaa ja vahvempaa konkreettista neuvontaa ja ohjausta lasten hoidossa ja kasvatuksessa. Isät toivoisivat enemmän työntekijältä avoimesti ääneen avaamista siitä, mitkä ovat työntekijän havaintojen mukaan perheen vahvuudet ja haasteet. Työntekijän pitäisi kysyä rohkeasti vaikeistakin asioista, esimerkiksi parisuhdeasioista, koska isät eivät omien sanojensa mukaan rohkene itse aloittaa tämän kaltaista keskustelua työntekijän kanssa.

Haastatteluiden tuloksissa esille nousi myös se, että isät mainitsivat kokevansa jollakin tapaa ahdistavaksi tai kiusalliseksi työntekijän yliempaattisen asenteen ja vanhempien säälimisen. Esille nousi myös, että perheen tilanteen voivottelu on turhaa ja se ei edistä perheen tilannetta millään tavalla.

Mä en muista monesko kerta se oli, kun vaimo uskalsi sanoo työntekijälle, että mejän parisuhde o vähän huonossa jamassa. Itä en uskaltanu puhua asiasta.

Mua ahistaa sellanen voivottelu, joka ei johda yhtään mihinkään.

Haastatteluissa tuli yhteisesti esiin, että perhetyön asiakasprosessin onnistumiseen vaikuttaa suuresti molempien vanhempien motivaatio työskentelyyn yhdessä perhetyön kanssa. Kaikkien ei ole aina helppoa myöntää tarvitsevansa ulkopuolista apua, ja se ilmeni myös isien haastatteluissa. Haastatteluiden myötä kuultiin myös teoriaosuudessa-kin esille noussut seikka perheen pelosta leimautua huonoiksi vanhemmiksi tai että joutuu sosiaalityön asiakkaaksi. Ymmärtämättömyys ennaltaehkäisevän perhetyön työn tarkoituksesta perheessä saattaa myös aiheuttaa suuria ennakkoluuloja perhetyötä kohtaan.

Ite oon ainakin saanu jonkun leiman kaveripiirissä ku oon sanonu et meillä käy perhetyö. Ei sitä kukaan ääneen oo sanonu mut kyllä sen ilmeistä näkee.

Mä oon aina vaan aatellu et mua ei tarvita niillä käynneillä ku me saadaan tätä palvelua äidin ongelmien ja lapsen takia.

Yksi haastatteluun osallistuneista isistä oli sitä mieltä, että on itse kokenut tarvitsevansa, pyytänyt ja saanut hyviä neuvoja ja ohjeita työntekijältä lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyen. Tämä isä on pitänyt erityisesti siitä, että heitä vanhempina ei ole neuvottu liikaa, eikä sellaisissa asioissa, mihin he eivät pyytäneet tai kokeneet tarvitsevansa apua vanhempina.

Me ollaan paljon saatu sellasta tukea ja kannustusta työntekijältä, mitä me ei voida saada mistään muualta.

Isien osallisuuteen vaikuttavia asioita ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyössä pohdittaessa isät yleisesti katsoen ajattelivat hyvinkin samalla tavalla. Perhetyöntekijän persoonalla oli vaikutusta luottamuksellisen asiakassuhteen syntymiseen sekä perhetyön onnistumiseen. Perheen oma motivaatio ja yhtenevät näkemykset ulkopuolisen avun tarpeesta ovat myös merkittäviä tekijöitä perhetyön onnistumisessa ja perheen hyvinvoinnin tukemisessa varhaisessa vaiheessa. Ratkaisukeskeisyys ei ole työmenetelmänä aina kaikille perheille paras vaihtoehto suunnitelmallisten tavoitteiden arviointiin. Toiset isät toivovat konkreettista, jopa käskevää ohjeistusta saadakseen itselleen realistisen näkemyksen perheen tilanteesta ammattilaisen kautta.

5.4 Isyyden ja osallisuuden vahvistaminen asiakasprosessin aikana

Kysyttäessä haastatteluiden lopuksi isiltä unelmien perhetyöstä, isät nimesivät muutamia asioita, joiden avulla perhetyötä ja isän osallisuutta voisi tukea ja edistää tulevaisuudessa. Yllättävää haastatteluiden tuloksia tarkasteltaessa oli se, että isillä oli samansuuntaisia ajatuksia ennaltaehkäisevän perhetyön kehittämisestä. Kehittämisehdotukset liittyivät lähinnä asiakaslähtöisempään tapaan tehdä perhetyötä. Haastatellut isät toivoivat perhetyöntekijöiden tekevän iltakäyntejä, jotta osallistuminen olisi helpompaa työssä käyville vanhemmille. Lisäksi osalla haastatelluista toiveena oli, että perhe voisi itse määritellä käyntien tiheyden ja määrän perheen oman tarpeen ja sen hetkisen tilanteen mukaan.

Työntekijät iltaduuniin, jotta vois sopia tapaamisia omien töiden jälkeen.

Me oltais toivottu enemmän käyntejä ja et meiltä ois kysytty et millon haaluutte, että tuun seuraavan kerran.

Ite en kehdannu ees vaimolle sanoo et tää väli tuntu nyt vähän liian pitkältä tässä kohtaa.

Ei pitäis valmiiks sanoo montako kertaa tätä palvelua voi saada, koska kaililla on aina omat ongelmat päällä.

Haastateltavista isistä osa koki oman osallisuutensa toteutuneen perhetyössä hyvin sellaisena kuin he itse ovat toivoneet tällä hetkellä, mutta suurin osa isistä toivoi mahdollisuutta tavata työntekijää tai soittaa hänelle erikseen edes kerran ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakkuuden aikana. Isien haastatteluiden vastauksissa mainittiin, että isien olisi helpompi puhua työntekijän kanssa omista tuntemuksistaan ilman äidin läsnäoloa. Perusteluna isät kertoivat, että äidin jaksaminen ja haasteet lasten kanssa vievät työskentelystä tilaa ja aikaa, eikä isät saa näin ollen mahdollisuutta omien asioiden käsittelyyn perhetyön käyntien aikana. Isän ajatusten ja tunteiden huomioiminen ja isän roolin tärkeyden näkyväksi tekeminen perhetyön asiakkuuden aikana vahvistaisi isien osallisuutta perheen arjessa ja lisäisi koko perheen hyvinvointia.

Kyl mä voisin itekin puhua asioistani työntekijälle mut en samaan aikaan ku äitin ja lasten asioista puhutaan.

Ite oon ollu siinä vähän sivummalla omien ajatusteni kans, mut niinhän me miehet yleensäkin tehääinki.

...ja ny vasta kun mulle on sanottu (perhetyön työntekijä on sanonut), niin oon tajunnu sen, että mun täytyy tehdä ehkä vähän enemmän täällä koton... ja kuulemma varsinkin niin (perheen äidin mukaan), että mulle ei aina tarvis erikseen sanoo joka asiasta.

Haastatteluissa tuli esiin yllättäen isien tuoma mielipide siitä, että he osallistuisivat mahdollisesti isä-lapsi-ryhmätoimintaan, jos sellaista olisi tarjolla Ylöjärvellä, vaikka yhden isän mukaan se voisi olla aluksi jännittävää ja tuntua oudolta. Ryhmätoiminnassa isät saisivat vertaistukea toisilta samassa elämäntilanteessa olevilta. Isien voi olla helpompi puhua ja jakaa kokemuksia samassa tilanteessa olevien isien kanssa, ja erityisesti se, että saa puhua miesten kanssa mieltä askarruttavista asioista nähtiin kannustavana tekijänä ryhmätoimintaan osallistumisessa. Toisaalta esille nousi myös se, että isät saattavat kaivata miespuolista seuraa jonka kanssa keskustella ihan toisia asioita, eikä aina tarvitse keskittyä perheen haasteiden ruotimiseen. Ryhmätoiminnasta olikin jo konkreettista kokemusta ja se oli koettu hyväksi menetelmäksi ennakkoiluuloista huolimatta.

Joku sellanen paikka johon vois mennä höpötteleen muiden isien kans ja jakaan näitä juttuja. Ei mitään virallista paikkaa vaan vaik joku rento saunailta tai lätkämatsi.

Mä kävin kerran sellasessa tapaamisessa missä keskusteltiin muiden isien kans ja se oli aika ahistavaa ja vastenmielistä ku en oo kauheen sosiaalinen tyyppi. Mut kyl mä sen huomasin et siitä hyötyä olis et näkee joskus muitaki isiä koska hyviä keskusteluja siellä tuli. Hyväähän sellanen tekis mut aika-moisen voimaponnistuksen se vaatis.

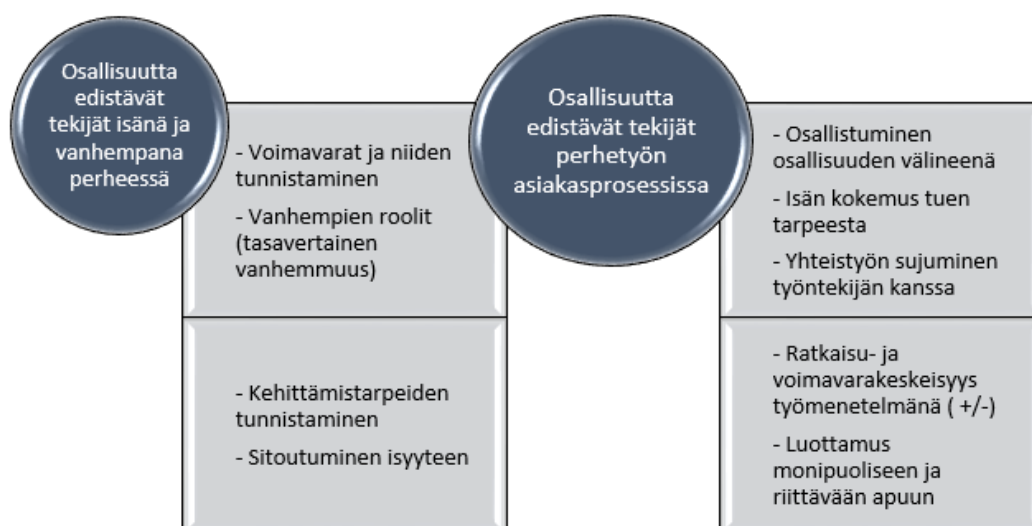
Haastatteluiden tuloksissa isyyden sekä osallisuuden tukeminen ja vahvistaminen olivat isien mielestä tärkeitä asioita, joihin pystytään vaikuttamaan perhetyön menetelmien sisällöllisellä kehittämisellä. Varsinkin työaikoja koskevaa kehitystä sekä asiakaslähtöisempiä menetelmiä perheiden toivomilla tavoilla olisi isien mielestä hyvä huomioida osallisuutta edistävinä tekijöinä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tulosten tarkastelu

Ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön tavoitteena on tukea perheitä heidän arjessaan ja auttaa hyvinvoinnin ylläpitämisessä sekä ennalta ehkäistä elämän muutostilanteiden aiheuttamia ongelmia vahvistamalla perheiden voimavaroja (Järvinen ym. 2012, 73; SHL 18§ 2014). Haastatteluiden kautta saatiin kuulla erilaisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien isien kokemuksia, ajatuksia ja tunteita osallisuudesta ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessissa sekä isien kokemuksia omasta isyydestään ja jaetusta vanhemmuudesta. Teemahaastattelun kysymykset osoittautuivat hyviksi, koska virhetulkintoja ei kysymyksistä tullut lainkaan. Haastatteluiden toteutuksessa oltiin valmistautettu oikaisemaan virhetulkintoja heti niiden ilmetessä ja tekemään tarkentavia kysymyksiä tarpeen ja tilanteen mukaan, jotta vastauksia saatiin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73).

Opinnäytetyön tulosten tarkasteluun koottiin haastatteluaineistoista keskeisimmät asiat, jotka edesauttavat isän osallisuutta vanhempana perheessä sekä ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessissa (kuvio 4). Yhteisesti isät kokivat, että isän omat voimavarat ja niiden tunnistaminen ovat tärkeitä isyyden ja jaetun vanhemmuuden toteuttamisessa sekä osallisuuden kokemisessa perheessä. Vanhempien keskinäiset roolijaot perheen sisällä vaikuttavat isyyden toteuttamiseen ja isän konkreettiseen osallisuuteen, joka edistää parhaimmillaan jaetun vanhemmuuden kokemusta (Sinkkonen 2012, 67-70; Mäkisalo-Ropponen 2016, 17). Isyyteen sitoutuminen ja isien omien kehitystarpeiden tunnistaminen edistävät tulosten mukaan osallisuuden kokemista perheessä. Osallisuutta edistäviä tekijöitä perhetyön asiakasprosessissa isät kuvasivat haastatteluissa monipuolisesti. Näitä edistäviä tekijöitä olivat tuen tarpeen tunnistaminen isänä, aktiivinen osallistuminen hyvässä yhteistyössä työntekijän kanssa sekä perheen tarpeesta lähtevien työmenetelmien kautta (kuvio 4). Isät nostivat esiin myös yhteiskunnallisesti tärkeän asian, luottamuksen siitä, että tarjolla on riittävän monipuolisia ja asiakaslähtöisesti suunniteltuja sosiaali- ja perhepalveluita perheiden voimavarojen tukemiseen.

KUVIO 4. Johtopäätökset osallisuutta edistävästä tekijöistä tulosten tarkastelussa

Haastatteluista kävi ilmi, että isät kokevat isyyden ja jaetun vanhemmuuden tänä päivänä hyvin yksilöllisellä tavalla. Isyyden kokemukseen vaikuttavat perheen elämäntilanne ja isän motivaatio toteuttaa isyyttään. Haastateltavat isät pohtisivat mielellään isyyttään ja sen tuomia voimavaroja, mutta tarvitsevat siihen kertomansa mukaan johdatusta ja kannustusta. Isät haluavat, että heillä on yhtä tärkeä rooli lasten elämässä kuin äidilläkin. He ymmärtävät myös sen, että se onnistuu vain viettämällä lapsen kanssa yhteistä aikaa ja olemalla kiinnostunut siitä, mistä oma lapsikin on kiinnostunut nauttien samalla lapsen kanssa olemisesta omalla, yksilöllisellä tavallaan (Hughes 2011, 113-114; Järvinen ym. 2012, 126). Isät tunnistavat myös asioita ja tilanteita, joissa heidän täytyy kehittyä tai jotka voisi hoitaa toisella tavalla, paremmin. Nämä isät toivoisivat saavansa enemmän tukea työntekijältä vuorovaikutukseen lapsen kanssa.

Jaetusta vanhemmuudesta puhuttaessa kävi ilmi, että isät voivat joutua tekemään perheessä kovaa työtä sen eteen, että saavat jakaa vanhemmuuden äidin kanssa. Äiti voi käyttäytymisellään sekä vahvistaa että heikentää isyyteen sitoutumista. Joskus äiti voi omia lastenhoidon ja kasvatuksen täysin itselleen. (Hermanson 2012.) Epäluottamus isän kykyihin voi silloin välittyä lapsellekin (Tikka 2016). Äiti saattaa tiedostaen tai tiedostamattaan toimia isän ja lapsen välisen suhteen estäjänä tai hidastajana. Äidit voivat kokea osaavansa hoitaa ja kasvattaa lapsia isää paremmin, joten he saattavat neuvoa isää jatkuvasti, eivätkä luota isään vanhempana tai uskalla antaa vastuuta lastenhoidosta isälle. Jotkut äidit saattavat rakentaa oman vanhemmuutensa tähän ainutlaatuiseen paremmuudentunteeseen. Tavallaan on ymmärrettävää, että äidit haluavat pitää kiinni vanhemmuuden

monopolistaan, koska on hieno tunne olla lapselle korvaamaton (Mykkänen 2013). Moni äiti voi syyllistyä huomaamattaankin mitätöimään isän pyrkimyksiä ja pahimmillaan lapsen hoidon jakaminen voi johtaa vanhempien väliseen valtataisteluun (Hermanson 2012). Silloin voi käydä helposti myös niin, että isä ei aina kelpaa kaikissa tilanteissa lapselle, mutta jos isä pysyy kärsivällisesti mukana lapsen hoidossa, niin valtataistelu voi yleensä vähentyä lasten kasvaessa isommiksi (Flykt 2016).

Opinnäytetyön tulosten tarkastelussa huomattiin, että isät vastasivat osallisuuden toteutumisesta ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyössä kysyttäessä ainoastaan kertomalla ovatko osallistuneet konkreettisesti perhetyön kotikäynteihin. Osallisuus jäi näkyväksi ainoastaan aktiivisen osallistumisen muotona tässä kysymyksessä. Kysyttäessä osallisuuden vaikuttavista tekijöistä, isät alkoivat vähitellen kertomaan enemmän kokemuksiaan ja tunteuksiaan osallisuudesta aktiivisen osallistumisen sijaan ja he ymmärsivät osallisuuden monipuolisempaan ilmiönä vasta haastattelun edetessä pidemmälle (Törrönen ym. 2016, 50).

Isien ei ole aina helppo pyytää apua oman vanhemmuuden ja jaksamisen tueksi ja kaikki isät eivät välttämättä koe tarvitsevänsä tukea ja siksi avuntarpeesta saattaa olla perheen sisällä eriäviä näkemyksiä. Isät odottavat sekä luottavat, että heille on tarjolla riittäviä tukitoimia jaetun vanhemmuuden sekä osallisuuden tukemiseen. (Järvinen ym. 2012, 40-41.) Ne isät, jotka olivat kertomansa mukaan motivoituneita ennaltaehkäisevän perhetyön työskentelyyn ja valmiita keskustelemaan ohjaajan kanssa omasta tilanteestaan ja isyydestään, halusivat tehdä sen omilla ehdoillaan. Nämä isät kokivat, etteivät saa tilaa omille ajatuksilleen, koska äiti ja lapsen tarpeet menevät omien asioiden edelle. Haastatteluissa nousi myös esiin, että isän tunteiden ja tarpeiden näkyväksi tekeminen ja huomioiminen perhetyön asiakkuuden aikana lisäisi isän osallisuutta ja edistäisi koko perheen hyvinvointia.

Haastetta isien sitoutumiseen voi tuottaa motivaation puute, jonka taustalla voi olla esimerkiksi isän psyykkistä tai fyysistä uupumista. Kyse voi olla myös siitä, että isä ei tunnista perheensä avun tarvetta. Se, mikä voi työntekijän silmissä näyttää kaoottiselta, voi isän mielestä olla ihan normaalia arkea, joka kuuluu tämänhetkiseen elämänvaiheeseen. Tämä voi taas johtua siitä, että isä on saanut tietynlaisen isyyksensä omasta lapsuuskodistaan, eikä siksi pysty näkemään omassa vanhemmuudessaan mitään haasteita. Myös

nämä isän osallisuuden esteenä olevat tekijät tulisi tunnistaa varhaisessa vaiheessa ennaltaehkäisevän perhetyön asiakkuuden aikana, jotta isä voi rohkaistua osallistumaan ja olemaan osallisena työskentelyssä.

Tulosten mukaan työntekijän tulisi ottaa asiakkuuden aikana huomioon isän tulkinnat perheen arjesta ja tilanteesta. Jotta isän näkökulma perheen avun tarpeesta saadaan läpinäkyväksi, työskentelyn on oltava avointa ja monipuolista, perustuen rehellisyydelle koko asiakasprosessin ajan, koska sitä kautta syntyy haastateltujen isien mukaan luottamuksellinen suhde työntekijään (Järvinen ym. 2012, 21). Isät kokivat myös, että mitä enemmän heitä tavattaisiin perhetyön käyntien aikana ja mitä enemmän heiltä uskallettaisiin kysyä asioita, sitä enemmän luottamus työntekijään lisääntyisi. Isät voisivat näin rohkaistua itsekkin ottamaan uusia ja vaikeita asioita esille, sekä kertoa heitä mietityttävistä seikoista. Tällöin työskentelyn tavoitteet saattaisivat muuttua asiakasprosessin aikana. Isät luovat eri tyyppisen suhteen lapseen ja siksi heillä voi olla erilaisia tuen odotuksia ja palvelun tarpeita kuin äidillä. Keskeistä isille olisi tulosten mukaan huomion ja ajan antaminen, jotta heille ei jää kuva keskustelun pinnallisuudesta, tai siitä että työntekijällä on kiire tai että häntä ei oikeasti kiinnosta perheiden auttaminen.

Työntekijän on hyvä tiedostaa, että perhetyötä tehdään suurimmaksi osin omalla persoonalla ja persoonan luonteenpiirteiden merkitys nousikin haastatteluissa selkeästi esiin. Siksi työntekijän kannattaa pohtia, miksi hän on suuntautunut työssään perhetyöhön ja miksi perhetyön asiakkaat ja perheiden tilanteet kiinnostavat häntä ammatillisesti. (Rönkkö & Rytönen 2010, 292, 294.) Työntekijänä on tärkeää luoda ammatillinen, luottamuksellinen suhde isään. Isät olivat sitä mieltä, että luotettavan työntekijän kanssa tulee heti hyvin toimeen ja silloin voi rehellisesti puhua kaikista asioistaan ilman salailua. Isien mukaan tähän vaikuttavat työntekijän persoonallisuus ja polttava halu tehdä työtä perheiden kanssa. Työntekijän sukupuolen vaikutus nousi esiin myös haastatteluiden tuloksissa. Tulosten mukaan isyyteen liittyviä tarpeita ja toiveita voisi olla helpompi työstää miespuolisen työntekijän kanssa, joka on itse myös isä (Järvinen ym. 2012, 44).

Haastatteluiden tuloksissa nousi esiin myös isien sitoutuminen perhetyön tavoitteiden toteuttamiseen. Isät voivat kokea ottaneensa äitiä enemmän vastuuta yhdessä asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Lapsiperheen elämäntilanne voi olla sellainen, että lapsen pääasiallisena hoitajana on isä. Silloin isän ja lapsen kiintymyssuhde voi muodostua yhtä

vahvaksi kuin äidin ja lapsen välille. Lapsi oppii luonnollisesti luottamaan siihen aikuiseseen, joka huolehtii hänestä ja vastaa hänen tarpeisiinsa. Näissä tilanteissa isä omaksuu ensimmäisenä omien lasten hoidon ja kasvatuksen tarpeet ja välittää ne eteenpäin äidille. (Flykt 2016.)

Kaikki isät eivät halua osallistua ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessiin ja tähän saatiin vahvistusta haastatteluiden toteutuksessa. Ennaltaehkäisevässä perhetyössä isää ei voida velvoittaa osallistumaan työskentelyyn, koska työ perustuu vapaaehtoisuuteen. Vanhemmat ovat aina perheensä parhaita asiantuntijoita ja jokaisen miehen isyys on hänen omansa, ja jos keskinäinen kunnioitus ja vastuuntunto ohjaavat vanhemmuuden toteuttamista, perheen ratkaisut isän roolia koskien eivät voi olla vääriä, vaikka ne olisivat vastoin nykypäivän ihanteita (Savon Sanomat 2014). Työntekijän täytyy siis kunnioittaa isän haluamaa tapaa olla osallisena ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessissa. Kaikkia haastateltuja isiä ei kiinnostanut keskustelut pöydän ääressä eivätkä myöskään erilaiset kirjalliset tai toiminnalliset menetelmät. Työntekijän olisi hyvä silloin miettiä yhdessä perheen kanssa, olisiko joku muu työskentelytapa tai palvelumuoto isälle sopivampi. On muistettava, että osallisuus isän kohdalla voi olla myös yhteistyöstä kieltäytymistä (Rönkkö & Rytönen 2010, 52; Nivala & Rynänen 2013, 27).

Haastatteluiden aikana huomattiin, että isät työstävät perhetyön asiakkuuden aikana monenlaisia tunteita, kuten kiitollisuutta, riittämättömyyttä, ärsytystä, syyllisyyttä ja häpeää. Isät ottivat esiin haastatteluiden aikana perheen leimautumisen perhetyötä käytettäessä ja kokivat, että heidän elämäntapaansa arvostellaan jo pelkästään ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi. Isien mukaan perhetyön sujuvuutta ja palveluntarpeen hyväksymistä edistää palvelusta tiedottamisen lisäksi se, että isällä on selvyys perhetyön tavoitteista ja siitä, miksi työntekijä käy perheen kodissa. Tärkeää isille oli haastatteluiden mukaan myös työntekijän asenne ja suhtautuminen perheen tilanteeseen. Sillä millaisena työntekijä näkee perheen ja miten perhe kokee työntekijän näkevän heidät, on suuri merkitys yhteistyön sujuvuuden kannalta (Rönkkö & Rytönen 2010, 57). Jos isä ei saa riittävästi tietoa perhetyöstä palvelumuotona eikä pääse aktiivisesti osallistumaan perheensä asioidensa käsitteilyyn, on mahdotonta vaikuttaa sekä olla osallinen. Sen sijaan että työntekijä antaisi valmiit raamit perheen kanssa työskentelyyn, tulisi antaa asiakaslähtöisemmin tilaa perheen omalle toiminnalle, ajattelulle tai toiveille (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000; SHL 10§ 2014).

Osallisuutta edistävät tekijät isänä ja vanhempana perheessä kulkevat tulosten tarkastelussa ikään kuin käsi kädessä perhetyön asiakasprosessissa osallisuutta edistävien tekijöiden kanssa. Edellä mainittujen seikkojen huomioiminen perhetyön suunnittelussa, ja toteutuksessa vahvistaa jaetun vanhemmuuden kokemuksia sekä tukee monipuolisesti isien osallisuutta perheessä sekä perhetyön asiakasprosessissa. Opinnäytetyön tulokset tukevat vahvasti Järvisen ym. (2012, 43-44) näkemystä siitä, isän osallisuuden huomioiminen sekä näkyväksi tekeminen perhetyön asiakasprosessissa vaikuttaa positiivisesti isän ja koko perheen hyvinvointiin.

6.2 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön tulosten tarkastelussa nousi esiin kehittämisehdotuksia koskien perhetyön jo olemassa olevia monipuolisia työmuotoja kohtaan. Tulosten perusteella työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen haasteet isien kohdalla tuottavat joskus ongelmia perhetyön käyntien toteuttamisessa, koska tapaamisia on vaikea saada sopimaan niin, että isä ei olisi töissä (Järvinen ym. 2012, 40; Paajanen 2006, 94). Työntekijän tulisi suunnitella tapaamisia joustavasti niin, että niiden ajankohdat, tapaamispaikat ja sisältö palvelisivat myös isiä.

Työmuotojen kehittämisessä tulisi huomioida, että työntekijä voisi tavata isää erikseen perheen kotona tai muussa isän toivomassa paikassa asiakkuuden aikana. Isän kanssa voitaisiin keskustella puhelimesta yhdessä sovittuna ajankohtana, jos aikataulujen yhteensovittaminen käy hankalaksi tai jos muuta vaihtoehtoa ei ole. Isälle voitaisiin antaa myös kotitehtäviä vanhemmuuteen liittyen perhetyön käyntien välissä. Ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön käyntipäivät ja -ajat sekä käyntikerrat ja -tiheys olisi hyvä määritellä asiakaslähtöisesti perheen tarpeen mukaan. Tulosten tarkastelussa kävi ilmi, että isät toivovat käyntejä useammin ja enemmän asiakasprosessin aikana.

Vaikka ennaltaehkäisevä perhetyö on matalan kynnyksen palvelua, on syytä pohtia voiko kynnystä yhteydenottoon madaltaa entisestään esimerkiksi sähköistä viestintää kehittämällä. Yhteydenotto kaupungin perhetyöhön voi olla äidille vaikeaa häpeän, epäonnistumisen ja itse pärjäämisen kulttuurin keskellä, mutta haastateltujen isien mukaan yhteydenottaminen avun tarpeessa voisi olla vielä vaikeampaa heille kuin äideille (Järvinen

ym. 2012,40). Perhetyöllä voisi olla esimerkiksi kaupungin verkkosivuilla yhteydenotto-lomake, jonka avulla voisi alustavasti pyytää apua ja jonne pystyisi jättämään yhteystiedot perhetyön työntekijän yhteydenottoa varten.

Isän osallisuuteen perhetyön työskentelyn aikana voi vaikuttaa tulosten mukaan pelko leimautumisesta palvelua käytettäessä sekä pelko siitä, että perhe voi joutua vahvempien tukitoimien, kuten esimerkiksi lastensuojelun piiriin. Tätä pelkoa voidaan hälventää paremmalla tiedottamisella palvelusta sekä muokkaamalla perhetyön palvelut yhdeksi niin sanotuista universaaleista palveluista, jota esimerkiksi neuvolapalvelut hyvinvointiyhteiskunnassa edustavat. Yllisosaalineuvos Aulikki Kananoja on tehnyt useita ratkaisuehdotuksia tähän pulmaan LAPE -kärkihankkeen myötä. Kananojan mukaan perhetyön pitäisi olla yhtä helposti saatavilla oleva palvelu kuin neuvolapalvelu, ja siksi perhetyön palikkaa peruspalveluissa tulisi vahvistaa. Kananoja kritisoi muun muassa sitä, että onko välttämätöntä tehdä perhetyön palveluista hallintopäätös, koska neuvolapalveluistakaan anneta asiakkaalle hallinnollista päätöstä. Mahdollistaisiko päätöksestä luopuminen perhetyön osalta sen, että perhetyön vastaan ottaminen olisi helpompaa ja se tavoittaisi useampia perheitä? (Saarikko 2018.)

Isien kanssa olisi hyvä puhua perhetyön toteutusvaiheen aikana lastenhoidon ja arkitöiden jakamisesta, sekä jakamiseen liittyvistä haasteista, koska ne ovat lapsiperheissä yleinen riidanaihe. Saattaa olla, että isän mielipide ja näkökulma työnjaosta on hyvinkin erilainen kuin äidin. Molemmilla vanhemmilla on oikeus olla eri mieltä asioista ja määrittää omaa tapaansa olla osallisena perheen arjessa (Rönkkö & Rytönen 2010, 52). Riitely arkisista asioista ja työnjaosta heijastuvat yleensä kokemuksiin jaetusta vanhemmuudesta sekä vanhempien parisuhteen tilasta. Parisuhteen ongelmat taas heijastuvat lasten ja koko perheen hyvinvointiin. (Järvinen ym. 2012, 119.) Usein äidit kokevat olevansa liikaa vastuussa näistä asioista, mutta työntekijän täytyy muistaa kysyä isän mielipidettä työnjaosta. Jos työnjako ei ole perheessä molempien vanhempien mielestä tasavertainen, perhetyön yhtenä tavoitteena voisi olla yhteinen vastuu kotitöistä ja lastenhoidosta ja kasvatuksesta. Siksi on tärkeää, että perheen isä on mukana kertomassa perheen arjesta, laatimassa perheenjäsenille asetettuja tavoitteita ja osallistumassa uusien käytäntöjen toteuttamiseen asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Haastatteluissa nousi esiin isien toive isä-lapsivertaisryhmästä, jossa arjen kokemusten jakaminen mahdollistuisi. Isyyteen liittyvät kysymykset ovat teemoja, joita isä voi pohtia

esimerkiksi perhetyön järjestämässä isien vertaisryhmässä (Paaanen 2006, 100; Rönkkö & Rytönen 2010, 42). Vertaistuki on Tikan (2013) mukaan hyödyllistä siksi, että isät kuulevat toisten isien tarinoita, koska ei ole yhtä oikeaa tapaa tulla isäksi. Toisten isien kokemuksista kuuleminen voi auttaa isää pohtimaan isyyden teemaa ja toteuttamista laajemmin (Järvinen ym. 2012, 25; Tikka 2013). Kokemusten jakaminen samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien isien kanssa voi vähentää häpeän, syyllisyyden ja yksinäisyyden tunteita (Rönkkö & Rytönen 2010, 42).

Perhetyössä isän ja lapsen yhteistä aikaa voidaan tukea myös järjestämällä perheleirejä tai isille ja lapsille suunnattuja tapahtumia ja toimintaa. Tutkimuksen tuloksissa nousi esiin myös isien ajatus perhetyön käyntien konkreettiseen toteuttamiseen muussa paikassa kuin aina oletetusti perheen kotona. Ennaltaehkäisevässä perhetyössä ei ole kuitenkaan mitään tiettyä mallia tai menetelmää, jota tulisi noudattaa, vaan niitä käytetään aina tilanteen ja tarpeen mukaan niin, että ne tukevat yhdessä sovittuja tavoitteita. Yhtäältä erilaisten työmenetelmien käyttö on osa työntekijän ammatillisuutta ja toisaalta hyvä yhteistyö rakentuu onnistuneen kohtaamisen ja vuorovaikutuksen kautta. (Rönkkö & Rytönen 2010, 42; Järvinen ym. 2012, 13.)

Haastateltavat isät eivät ottaneet perhetyön dokumentointia keskustelun aiheeksi, osittain varmaan siksi, että he eivät olleet ottaneet yhteyttä perhetyön ohjaajaan perhetyön käynnistysvaiheessa ja siksi että neljällä heistä perhetyön asiakkuus oli heillä vielä kesken. Tulosten mukaan joskus isät eivät koe tarvetta olla mukana perhetyön ohjaajan käynneillä lainkaan.

Tutkimuksen kautta ei saatu tietoa siitä, kuinka ja missä vaiheessa asiakasprosessia isiä oli informoitu perhetyön käyntien kirjauksista, joita heidän perheestään tehdään sosiaalihuoltolain mukaisesti (Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015). Myöskään siitä ei saatu tietoa, olivatko isät tietoisia, että he voivat pyytää kirjauksia itselleen nähtäväksi, tai lähetetäänkö heille työskentelyn päättyessä jonkinlainen yhteenveto tai palauttekyseily työskentelystä. Siksi teoria sosiaalipalveluiden dokumentoinnista ja palautteenannosta jätettiin pois tästä opinnäytetyöstä kokonaan.

Dokumentoinnin ja palautteen sijaan isien haastatteluista nousi esille, että perhetyön ohjaajat käyttävät ratkaisukeskeistä työtapaa vanhempien ja perheiden kanssa työskennellessä. Ratkaisukeskeisyyttä ei oltu käsitelty opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkemmin, joten siihen perehdyttiin vielä haastatteluiden jälkeen teoriatasolla.

Ratkaisukeskeisen työotteen oletus on, että perhetyössä ei pidä keskittyä yksipuolisesti tutkimaan perheen ongelmia ja asioita, joiden käsitteleminen tuntuu toivottomalta ja rasakalta (Rönkkö & Rytönen 2010, 189). Ratkaisukeskeisyys on käytännön strategia, joka antaa välineitä toimia ongelmatilanteissa ja kehittämistyössä. Siinä ei ole kyse valmiiden ratkaisujen tarjoamisesta keskustelukumppanille, vaan keskustelukumppanin omien tavoitteiden ja näkökulmien hakemisesta. Ratkaisukeskeisyyden periaatteen mukaan kaikki asiat eivät ole aina ratkaistavissa, mutta aina on kuitenkin löydettävissä tavoitteita, päämääriä sekä voimavaroja, joilla voidaan päästä hankaluuksista eteenpäin, tai kestää niitä paremmin. (Seppälä 2015.)

Haastatteluiden vastausten perusteella voidaan esittää kysymys, että sopiiko ratkaisukeskeisyyttä korostava työmuoto aina kaikille perheille tai isille (Rönkkö & Rytönen 2010, 35-37)? Haastatteluissa nousi esiin, että on hyvä asia, ettei vanhempien menneisyyteen ja ongelmiin tartuta liikaa, vaan asiakasprosessissa keskitytään tulevaan ja siihen mitä voidaan muuttaa käytännön arjessa tällä hetkellä. Isät myös toivoivat, että vanhempien ei aina pitäisi itse keksiä ratkaisuja joka ongelmaan, varsinkaan jos niitä ei itsellä ole antaa. Työtapaa voidaan joutua muuttamaan asiakasprosessin myöhemmässä vaiheessa, kun opitaan tuntemaan perheenjäseniä paremmin matkan varrella.

Mun mielestä se on ollu hyvä juttu, ettei koko ajan kysellä menneistä ja puhuta meidän perheen ongelmista, vaan keskitytään tähän päivään.

Välillä mua ärsyttää se, kun aina kysytään, että mitä mieltä ite oot. Sit tekis mieli vaan sanoa työntekijälle, että sanoppa ite ammattilaisena, että mitä mieltä pitäis olla.

Opinnäytetyössä saatujen tulosten perusteella voitaisiin työstää seuraavia jatkotutkimus-aiheita:

- Toiminnallisen isä-lapsi -vertaisryhmän perustaminen Ylöjärvelle
- Matalan kynnyksen yhteydenottojen digitaalinen kehittäminen Ylöjärvellä (esimerkiksi isächat, Pyydä apua-nappi, isäfoorumi)
- Parisuhteen vuorovaikutuksen tukeminen perhetyössä
- Perhetyön asiakkaiden osallistamisen muotojen monipuolistaminen palvelun suunnittelussa ja kehittämisessä

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön suunnittelun aloitimme aikaisin keväällä 2017. Prosessi oli antoisa ja opinnäytetyön prosessin aikana keskusteltiin paljon eri ihmisten kanssa aiheesta sekä sen ajankohtaisuudesta. Keskusteluiden avulla saatiin paljon hyviä mielipiteitä, näkökulmia, sekä pohdittavia asioita opinnäytetyön aiheeseen liittyen. Opinnäytetyön aihe oli työelämälähtöinen ja tutkimusta tehdessä huomattiin aiheen tärkeys ja ajankohtaisuus juuri oman opinnäytetyön kontekstissa. Yhteiskuntakehyksessä opinnäytetyön aihe oli myös ajankohtainen, sillä opinnäytetyötä tehdessä käynnissä oli useita isän osallisuutta edistäviä ja tukevia hankkeita muun muassa lapsiperheiden muutosohjelma LAPE, tasavertaisuuteen tähtäävän perhevapaamallin uudistus sekä Terveysten ja hyvinvointilaitoksen toteuttama Isä Hoitaa- perhevapaalta virtaa työn tekoon- hanke. (Närvi 2018, 3-5; THL & LAPE 2017; Kettunen 2018,20) Vuonna 2018 Ylöjärvellä käynnistettiin Isä-chat kaupungin neuvolapalveluiden toimesta. Isä-chat on osa hanketta, jolla kehitetään isille ja lapsiperheille suunnattuja palveluita sekä neuvontaa, ja sitä toteutetaan yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa. (Ylöjärven kaupunki 2018.)

Tutkimustyön tulee olla eettisesti hyväksyttävä ja luotettava ja sen tulokset uskottavia. Tämä onnistuu vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän, tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132-133; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Eettisyys kulki tutkimustyössä koko prosessin ajan alkaen aihealueen suunnittelusta aineiston keräämiseen, analysointiin sekä raportointiin. Opinnäytetyön aiheen valinnassa käytettiin eettistä pohdintaa vastaamalla kysymykseen, miksi juuri isien osallisuuden tutkiminen oli tärkeää (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129). Ylöjärven perhetyön työntekijöiden keskusteluissa nousee usein esiin isien vähäinen osallisuus perheensä arjessa sekä perhetyöhön osallistumisessa. Tätä huomiota käyttämällä lähdettiin työstämään opinnäytetyön aihetta.

Tutkimustyössä noudatettiin rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimuksen kaikissa eri vaiheissa. Muiden tutkijoiden töitä huomioitiin monipuolisesti ja niiden merkitystä arvostettiin tutkimuksessa ja viittaukset heidän julkaisuihin on toteutettu asianmukaisella tavalla opinnäytetyössä (Mäkinen 2006, 158-162).

Opinnäytetyössä tutkimusaineiston käsittelyn yksi tärkeimmistä vaiheista oli aineiston luottamuksellisuus sekä yhdessä sovittujen, tutkimukseen liittyvien sopimusten noudattaminen. Luottamuksellisuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimustyön alusta loppuun noudatettiin haastateltaville annettuja lupauksia aineiston käytöstä sekä käsittelystä. Tutkimuksen toteutuksessa luottamuksellisuuden takaaminen on tutkijoiden moraalinen velvollisuus, josta on säädetty myös laissa (Mäkinen 2006, 116).

Tutkimuksessa korostettiin isien osallistumisen vapaaehtoisuutta ja mahdollisuutta keskeyttää osallistuminen tutkimustyöhön koska tahansa. Tutkimustyön raportoinnissa huolehdittiin siitä, että tutkimustyön tuloksia käsiteltiin nimettömänä ja niin, että yksittäistä perhettä tai isää on mahdoton tunnistaa. Saatekirjeessä kerrottiin haastateltaville haastatteluiden äänitallentamisesta, jonka avulla haastattelun tulokset litteroitiin opinnäytetyöhön. Tallenteita säilytettiin niin, että haastateltavien tunnistetiedot pysyivät turvassa ja äänitallenteet sekä litteroitu aineisto tuhottiin heti haastatteluiden ja tutkimustulosten analysoinnin jälkeen.

Opinnäytetyön toteutuksen suunnittelussa tavoitteeksi asetettiin kuuden isän haastattelu, joilla on ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakkuus. Opinnäytetyön edistyessä jouduttiin tyytymään viiteen haastateltavaan, koska vapaaehtoisia ilmoittautumisia ei tullut enempää. Isien osallistuminen ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön kehittämiseen tutkimustyön avulla oli haastavaa, ja osallistumisen matala kynnys pyrittiin huomioimaan alusta alkaen. Saatekirjeessä perheille kerrottiin, mitä opinnäytetyö koskee ja annettiin haastateltaville etukäteen tutustuttavaksi haastattelun teemat, jotka olivat keskeiset haastattelun onnistumisen kannalta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Isien heikkoon osallistumiseen pohdittiin kriittisesti syitä ja tämä pohdinta tuki opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuutta ja tärkeyttä. Opinnäytetyön tutkimukselliseen osuuteen osallistuneet isät tuottivat hyvin arvokkaan aineiston omista kokemuksistaan ja tunteistaan omaan osallisuuteensa liittyen, kiitos siitä.

Haastatteluiden toteutuksessa havainnoitiin myös sitä, että kaikki haastatteluihin osallistuneet isät eivät halunneet, että haastattelut toteutetaan heidän kotonaan vaan toivoivat haastatteluille jotakin toista paikkaa. Teimme eettistä pohdintaa siitä, olisimmeko häirinneet perheiden arkea haastatteluiden toteuttamisella perheen kotioloissa vai kokiko isät, että saavat vapaammin kertoa realistisia kokemuksiaan, kun muu perhe ei ole läsnä.

Haastatteluiden toteutuksessa pyrittiin minimoimaan haastattelu- tai havainnointitavan vaikutus haastatteluiden toteutuksessa. Haastattelijan roolin tuli olla objektiivinen ja olla johdattelematta keskustelua. Haastattelun aikana ei voitu sanoa mielipiteitä, eikä heittäytyä väittelyyn tai hämmästelyyn. (Mäkinen 2006, 148-149; Hirsjärvi & Hurme 2010, 97.)

Teemahaastattelua suunniteltaessa pyrittiin siihen, että haastateltavat isät eivät ole entuudestaan tuttuja tutkijoille, ja sen toivottiin madaltavan kynnystä haastatteluihin osallistumiselle, sekä rehellisille mielipiteille käsiteltävistä teemoista. Haastatteluiden toteutuksessa huomattiin, että omaan rooliin sekä käyttäytymiseen haastattelijan objektiivisessa roolissa oli syytä kiinnittää huomiota ja välillä erityisesti ajan antaminen haastateltavien vastauksille oli haastavaa. Opinnäytetyön tutkimuksellinen sisällönanalyysi toteutettiin teoriaohjaavaa menetelmää käyttäen ja opinnäytetyön teorian hallitseminen auttoi siinä, että osattiin tehdä oikeanlaisia tarkentavia kysymyksiä haastatteluiden edetessä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa ei ole olemassa tarkkoja mittareita, vaan luotettavuuden analysoinnin kannalta on tärkeää haastattelijan käyttämä keino oleellisten asioiden löytymiseen haastattelussa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140). Haastattelun tuloksia voimme pitää luotettavana, koska onnistuimme tutkimaan sitä mitä pitikin tutkia (Mäkinen 2006, 102).

Teemahaastattelun etuna koettiin joustavuus, joka ilmeni käsitteenä olevien teemojen tarkentamisena ja varautumisena mahdollisten väärinkäsitysten oikaisuun heti haastattelutilanteessa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Analysoidessa tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida sitä, miten tarkasti tutkijoina pystyttiin löytämään, kuvaamaan ja toistamaan aineistosta isien kokemuksia sellaisina, joina ne tarkoitettiin ja tässä onnistuttiin hyvin (Valli & Aaltola 2015, 83-84 Kiviniemen 2015, 83-84 mukaan).

Koska tutkimus tehtiin tutkimustilauksena Ylöjärven kaupungille, haettiin asianmukainen tutkimuslupa tutkimustyön toteuttamiseen kaupungilta, tehtiin tarvittavat korjaukset sekä tutkimussuunnitelmaan että opinnäytetyöhön sekä sitouduttiin tekemään tutkimusprosessia tiiviisti avoimessa yhteistyössä työelämätahon ohjaajan Kirsi Valtasen, sekä ohjaavan opettajan, Anssi-Pekka Udd:n kanssa. Yhdessä sovittuja ohjeistuksia noudatettiin, ja huolehdittiin tietosuojaperiaatteiden toteutumisesta huomioimilla korjauskehotukset tutkimusluvan hakemisessa, sekä varsinaisen opinnäytetyön tekemisessä. Luotettavuutta

arvioidessa huomioitiin myös se, että valmis opinnäytetyö luovutetaan Ylöjärven kaupungille ja opinnäytetyön tekijöinä olemme luvanneet esitellä työmme ja sen tulokset Ylöjärven perhetyön työntekijöille.

Ennen tutkimustyön aloittamista huolehdittiin myös siitä, että meillä tutkijoina on riittävästi tietoa ja taitoa toteuttaa tutkimustyö tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaan. Tutkimukseen osallistuneiden määrän jäädessä alhaisemmaksi, kuin alun perin olimme suunnitelleet, jouduttiin kriittisesti arvioimaan aineiston luotettavuutta ja yleistettävyyttä. Koska laadullisella tutkimuksen avulla ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan tavoitteena oli kuvata isien kokemuksia ja havaintoja, päätettiin että viiden isän haastatteluista kerätty aineisto oli riittävä kuvaamaan opinnäytetyön tutkimuksellista osuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Viiden isän haastattelusta nousi esiin useita yhteisiä läisyyksiä ja se vahvisti aineiston luotettavuutta.

Opinnäytetyössä kuvataan selkeästi opinnäytetyöprossia aiheen valinnasta teoreettisiin käsitteisiin ja haastatteluiden avulla kerätyn aineiston analysointiin sekä pohdintaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141). Tutkimustulokset on pyritty kuvaamaan mahdollisimman selkeästi suoria lainauksia hyödyntäen huolehtimalla samalla, että yksittäistä isää ei voi lainauksista tunnistaa.

7.2 Lopuksi

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa isien omia kokemuksia isyydestä sekä jaetun vanhemmuuden ja osallisuuden toteutumisesta heidän perheissään, myös ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakkuuden aikana. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda perhetyön yksikön tietoon isien omia ajatuksia siitä, kuinka heidän osallisuuttaan voitaisiin enemmän tukea perhetyön asiakasprosessin eri vaiheissa sekä tehdä näkyväksi isän osallisuuden hyöty perheen hyvinvoinnin edistämisessä. Opinnäytetyön toisena tavoitteena oli vahvistaa isien ajatuksia isyydestään sekä antaa isille tietoa jaetusta vanhemmuudesta perheen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäjänä. Osallisuus on tärkeää huomioida sekä palvelun suunnittelussa ja kehittämisessä (THL & osallisuus 2017). Ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön kokemuksista kertominen opinnäytetyön avulla mahdollisti viiden isän osallisuuden tukemisen perhetyön kehittämisessä.

Isät ovat monella tapaa merkityksellisiä sosiaali- ja perhepalveluissa ja heidät tulisi nähdä välttämättömän pakon sijaan voimavarana työskentelyssä. Isät tulee ottaa huomioon perhetyössä yksilöllisesti miehinä, isinä ja lapsen vanhempina. Perhetyö yhteiskunnallisena tukena on erilaisten tulkintojen tekemistä isyydestä ja vanhempien rooleista perheessä. Näiden tulkintojen pohjalta työntekijän tulee osata auttaa perhettä vahvistamaan heidän omia voimavarojaan. Työskentelyssä perheen hyvinvoinnin eteen tulee huomioida koko perhe (yhteisö), mutta myös isät yksittäisinä perheenjäseninä (yksilö). Isien sitoutuneisuus vanhemmuuteen ja osallisuus perheessä voivat tuottaa isille, äideille, lapsille ja parisuhteelle tärkeitä kokemuksia sekä kannustaa kokeilemaan uusia toimintatapoja, ja tämän ajatuksen tulisi ohjata työntekijää työskentelyssä perheiden parissa.

Vanhemmuus ja lapsiperheen arki, sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen voivat olla haastavaa aikaa monille isille (Paajanen 2006, 67). Perhetyön avulla voidaan tukea ja vahvistaa näissä tilanteissa isän roolia, kasvatustapoja ja perheen arkea, jotta se olisi sujuvampaa ja jotta kaikki perheenjäsenet voisivat hyvin ja selviäisivät perhe-elämän haasteiden kanssa. Myös isällä pitäisi olla riittävästi voimavaroja omien lasten kasvun ja kehityksen tukemiseen, mutta isät jättäytyvät usein vanhempana ennaltaehkäisevän perhetyön kotikäynneillä taka-alalle ja sivusta seuraajiksi vähäisistä voimavaroistaan huolimatta. Isän panos ja isän voimavarojen tukeminen ovat kuitenkin merkityksellisiä tekijöitä työskentelyn onnistumiseksi. Isän motivoiminen ja luottamuksellisen asiakassuhteen aikaansaaminen voivat vaatia työntekijältä välillä suuria ponnisteluja.

Ennaltaehkäisevää perhetyötä tekevältä työntekijältä odotetaan monipuolista ja laaja-alaista asiantuntemusta perheen ohjaamisessa. Ennaltaehkäisevän perhetyön asiakkuuden aikana koulutuksen lisäksi merkityksellistä on työntekijän persoonallisuus ja luonne: tämän tyyppistä työtä tekevän työntekijän tulisi olla avoin, luotettava ja empaattinen, mutta samalla asioihin tarttuva, joustava ja ohjaava asiantuntija. Työn tuloksellisuuden ja toimivuuden kannalta merkittäväksi nousee perheenjäsenten ja työntekijöiden välinen luottamuksellinen suhde. (Reijonen 2005, 37; Järvinen 2012, 30.) Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) korostetaan sosiaalihuollon ammattihenkilöiden omatyöntekijän roolia sosiaalipalveluiden toteuttamisessa. Sosiaalihuoltolain soveltamisoppaan (2017, 126-128) mukaan omatyöntekijyys tukee perheen tavoitteiden saavuttamista ja voimavarojen vahvistamista.

Perhetyön ohjaaja on ennaltaehkäisevän perhetyön kautta hetken aikaa perheen arjessa mukana ohjaamassa ja tukemassa, mutta valmiita ratkaisuja ei ole saatavilla eikä edes olemassa. Ennaltaehkäisevän perhetyön asiakasprosessissa on alku ja loppu ja asiakkuuden jälkeen perhe jatkaa omaa matkaansa. (Järvinen ym. 2012, 102.) Koska työntekijän tehtäviin kuuluu perhetyön kentällä myös vanhemmuuden vahvistaminen ja vanhemmuuden tehtävien ja roolien selkiyttäminen sekä perheenjäsenten voimaantuminen, olisi tärkeää saada perheen isät yhtenä perheenjäsenenä mukaan työskentelyn eri vaiheisiin (Järvinen ym. 2012, 44).

Oon ollu täysin motivoitunu tähän alusta asti ja oikeastaan innolla odottanut aina seuraavaa kertaa. Eniten mää arvostan sukupuoleen katsomatta työntekijän ammattitaitoo ja sitä, et sillä on aito halu kohdata meijät ja meidän ongelmat.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2004. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus. S. 17.

Alasuutari, P. 2012. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino. S. 85, 151.

Alèn, A. 2015. Miesnäkökulmia hyvinvoinnin tasa-arvoon. Miessakit ry. 2.12.2015. Luettu 29.1.2018.

<https://www.miessakit.fi/index.php?mid=814&a=viewItem&itemid=7075>

Barkman, J. 2018. Vahvuuskortit. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Luettu 11.2.2018.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyovalineet/pesapuu-ry-lapsilahtoisien-tyoskentelyn-valineet/vahvuuskortit>

Eerola, P. & Mykkänen, J. 2014. Isän kokemus. Tampere: Hakapaino. S. 75.

Eräranta, K. Teoksessa Vuori, J. Nätkin, R. 2007. Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino. S.83.

Finlex. 2000. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812. 22.9.2000. Luettu 20.1.2018

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Finlex. 2015. Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015. Helsinki. 20.3.2015. Luettu 29.1.2018.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150254>

Finlex. 2014. Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Perhetyö 18§. Luettu 30.1.2017.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki>

Flykt, M. 2016. Isän hoiva on erilaista kuin äidin, mutta yhtä hyvää. Artikkel. Vauva - lehti 8/16. 9.9.2016. Luettu 9.2.2018.

Gellin, M., Gretschel, A., Matthies, A-L., Nivala, E., Oranen, M., Sutinen, R. & Tassanko, P. 2012. Lasten ja nuorten asema hyvinvointipalveluissa. Teoksessa Kiilakoski, T. & Gretschel, A. 2012 Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, S.149–179.

Gross, G. 2014. The Important Role of Dad. Artikkel. 6.12.2014. Luettu 9.1.2018.

https://www.huffingtonpost.com/dr-gail-gross/the-important-role-of-dad_b_5489093.html

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita. S.16,18.

Hermanson, E. 2012. Isän osallistuminen ja sitoutuminen lapsen hoitoon. Kotineuvola. Terveyskirjasto Duodecim. 1.7.2012. Luettu 29.1.2018.

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00202

- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press. S.97.
- Hughes, D. 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: PT-Kustannus. S. 23-24.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Juva: WS Bookwell Oy. S. 13, 44, 65, 79, 95, 169, 176, 195.
- Inkinen, A. & Poikkimäki, S. 2010. Isän kanssa- arkena ja sunnuntaina. Eesti: Katharos Oy. Julkaisija Helsingin NMKY. S. 36.
- Inkinen, A. Teoksessa Inkinen, A. & Poikkimäki, S. 2010. Isän kanssa- arkena ja sunnuntaina. Eesti: Katharos Oy. Julkaisija Helsingin NMKY. S. 73-76.
- Inkinen, A. 2011. Tiivistelmä NMKY:n vuoden 2007-2010 isä-lapsi-hankkeen tavoitteista ja tuloksista. Tiivistelmä. 25.8.2011. Luettu 8.2.2018.
<http://www.isa-lapsi.fi/74-vuoden-2007-2010-isa-lapsi-hankkeen-tulokset>
- Junkkari, L. & Junkkari, K. 2004. Mieheksi joka olet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. S. 179.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi: perhetyön arkea. Porvoo: Bookwell Oy. S. 13, 15, 17-18, 21, 24-25, 30, 40-41, 44, 73, 102, 104-106, 108, 109, 119, 126, 134
- Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy. S. 246,
- Kekkonen, M. 2005. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Stakes. Raportteja 281/2004. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy. S. 15-16, 22, 25.
- Kekkonen, M., Lilja, J. & Nieminen, K. 2013. Isätietoa-opas. Lahden ammattikorkeakoulu. Lahti. Luettu 8.5.2017. S. 9, 14-15.
- Kettunen, I. 2018. Henkilökohtainen on poliittista. Artikkel. Talentia -lehti. 2/2018. S. 20.
- Kiviniemi, K. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: PS-Kustannus. S.74, 82-84.
- Kuittinen, K. 2014. Tasavertaisen vanhemmuuden vahvistaminen perhevalmennuksessa. Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry. Väestöliitto. Perheaikaa. Internet -sivusto.
<https://www.perheaikaa.fi/jutut/lapsi-tulossa/vanhemmuus/tasavertaisen-vanhemmuuden-vahvistaminen-perhevalmennuksessa/>
- Kurttila, T. 2015. Lapsiasiavaltuutettu haluaa, että isät huomioidaan paremmin: "Isä ei välttämättä pysty hahmottamaan, mihin omat voimavarat riittävät". Artikkel. Savon sanomat. 8.11.2015. Luettu 7.2.2018.
<https://www.savonsanomat.fi/kotimaa/Lapsiasiavaltuutettu-toivoo-isäneuvoloita-kuntiin/553525>

Laaksonen, S. 2010. Teoksessa Inkinen, A & Poikkimäki, S. Isän kanssa- arkena ja sunnuntaina. Eesti: Katharos Oy. Julkaisija Helsingin NMKY. S. 47-48.

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). 2017. Vanhempainnetti. Lapsen ja vanhemman kiintymyssuhde. Internet -sivusto. Luettu 3.2.2017.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_ja_vanhemman_varhainen_vu/kiintymista/

Mattila, K-P. 2010. Teoksessa Inkinen, A & Poikkimäki, S. Isän kanssa- arkena ja sunnuntaina. Eesti: Katharos Oy. Julkaisija Helsingin NMKY. S.44, 98.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3.painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. S. 14, 41, 48.

Miessakit ry. 2012. Isyys kuulluksi, näkyväksi ja osallistuvaksi. Isyyden Tueksi- hanke 2008-2014 Väliraportti. Luettu 8.2.2018

https://www.miessakit.fi/easydata/customers/miessakit/files/Liitetiedostot/isyyden_tueksi_valiraportti.pdf

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. S. 102, 116, 148-149, 158-162.

Mäkisalo- Ropponen, M. 2016. Kohti yhdessä tekemisen kulttuuria. Tampere: Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy. S. 16-17.

Mykkänen, J. 2013. Tämän takia isän ei kannata jättäytyä äidin varjoon. Artikkel. Vauva -lehti. Internetsivusto. 6.11.2013. Luettu 9.2.2018.

https://www.vauva.fi/artikkeli/sina/vanhemmuus/isa_ota_oma_paikkasi_kotona

Mykkänen, J. & Aalto, I. 2010. Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. S. 9-10, 31-32, 44. Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisusarja.

<https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/1isyydenihanteet.pdf>

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Artikkel. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vol. 14. Luettu 7.2.2018. S. 9-13, 17, 19-20, 27-28.

<http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/NivalaRyyänen2013.pdf>

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2017. Teoksessa Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Hoikkala, T. & Kuivakangas, J. (toim.). Humanistinen ammatikorkeakoulu. Nuorisotutkimusseura ry. S. 75.

Närvi, J. 2018. Isä hoitaa- vai hoitaako? Väestökyselyn ja haastattelujen tuloksia isien perhevapaiden käytöstä. Työpaperi 1/2018. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy. S. 4-5.

Oliker, D. 2011. The Importance of Fathers. Article. Psychology Today. Magazine. 23.6.2011. Luettu 9.1.2018.

<https://www.psychologytoday.com/blog/the-long-reach-childhood/201106/the-importance-fathers>

Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikouluikäisten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perhebarometri 2006. Väestöliitto. Väestötutkimuslaitoksen katsauksia E24/2006. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy. Luettu 22.2.2018. S. 11-12, 46, 67, 94, 99, 100.

http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/dda872dc6bbc8b847eb0673194a4a973/1519373726/application/pdf/4953160/Perhebarometri%202006_web.pdf

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: E-Oppi Oy. S. 100-101, 103, 105.

Pulli, J. 2012. Isät kertovat: Tällaista apua tarvitaan. Artikkel. Vauva -lehden Internet-sivusto. 1.3.2012. Luettu 7.2.2018.

<https://www.vauva.fi/artikkeli/vanhemmuus/isat-kertovat-tallaista-apua-tarvitaan>

Rantala, I. 2015. Teoksessa Valli, R. Aaltola, J. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: PS-Kustannus. S. 111.

Rautanen, M. 2015. Neljä eri kiintymyssuhteen mallia ja näin turvallinen suhde syntyy. Artikkel. Vauva. Luettu 21.1.2018.

https://www.vauva.fi/artikkeli/lapsi/vauva_ja_taapero/4_eri_kiintymyssuhteen_mallia_ja_nain_turvallinen_suhde_syntyy

Reijonen, M. (toim.) 2005. Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Keuruu: PS-Kustannus. S. 3, 7, 10-11, 33, 36-38, 40.

Rouvinen-Wilenius, P. 2013. Voidaanko yhdenvertaista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä mitata? 19.9.2013. Diasarja. Suomen sosiaali- ja terveys ry (Soste). Luettu 22.1.2018. <http://slideplayer.fi/slide/11153758/>

Rytkönen, J. 2012. Isän rakkaus korvaamattoman tärkeää onnellisen lapsuuden kannalta. Artikkel. 18.6.2012. Terve.fi. Luettu 11.2.2018.

<http://www.terve.fi/vanhemmuus-ja-kasvatus/isan-rakkaus-korvaamattoman-tarkeaa-onnellisen-lapsuuden-kannalta>

Rönkkö, L. & Rytkönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: Wsoypro Oy. S. 9-11, 16, 25, 27-29, 32-33, 35-37, 41-42, 51-52, 57, 92, 117, 124, 189, 275, 292-294.

Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.). 2002. Perhe ja Vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: PS-Kustannus. Otavan Kirjapaino Oy. S. 4.

Saarikko, A. 2017. Elämänmittainen yhteys luodaan arkisissa hetkissä. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Blogi. 6.11.2017. Luettu 6.2.2018.

<http://stm.fi/blogi/-/blogs/elamanmittainen-yhteys-luodaan-arkisissa-hetkissa>

Saarikko, A. 2018. Perhe ei tarvitse päältä katsojia tai arviointia -perhe tarvitsee käytännön apua. Kolumni. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). 7.3.2018. Luettu 11.3.2018.

http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/perhe-ei-tarvitse-paalta-katsojia-tai-arviointia-perhe-tarvitsee-kaytannon-apua

Savon Sanomat. 2014. Aika antaa ihanteet, mutta isyys on jokaisen oma. Artikkel. Pääkirjoitukset. 8.11.2014. Luettu 11.2.2018.
<https://www.savonsanomat.fi/paakirjoitukset/Aika-antaa-ihanteet-mutta-isyys-on-jokaisen-oma/518935>

Savon Sanomat. 2016. Isällä on iso merkitys lapsen kehitykselle. 2016. Artikkel. Pääkirjoitukset. 13.11.2016. Luettu 11.2.2018.
<https://www.savonsanomat.fi/paakirjoitukset/Is%C3%A4ll%C3%A4-on-iso-merkitys-lapsen-kehitykselle/873613?pwbi=76add47cff7a3fc294b7c1c5492c592b>

Seppälä, T. 2015. Ratkaisukeskeisyys. Ratkaisukeskeinen neuropsykiatrinen valmentajakoulutus. Koulutusmateriaali. Kirsi Consulting. 20.10.2015. Luettu 29.1.2018.

Siisiäinen, M. 2015. Osallisuus ja osallistuminen. Artikkel. Suuntaaja -verkkolehti 3/2015. Luettu 22.1.2018.
<https://www.aspa.fi/en/node/1241>

Sinkkonen, J. 2012. Isäksi ensi kertaa, Helsinki: WSOY. S. 67-70.

Sinkkonen, J. 2013. Kadonneiden isien maa?- seminaari. Leija hanke. Artikkel. 22.1.2013. Luettu 8.2.2018.
http://www.yvpl.fi/fileadmin/tiedostot/Isaen_merkitys_lapselle_ja_isyyden_merkitys_miehelle_Sinkkonen_luennosta.pdf

Sinkkonen, J. & Korhonen, L. 2016. Pulassa lapsen kanssa. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. 2.painos. S. 42.

Sosiaalihuoltolaki. 2015. Palvelujen kehittäminen kasvatuksen tueksi 10§. Luettu 8.3.2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Sosiaalihuoltolaki. 2015. Monialainen yhteistyö 41§. Luettu 8.2.2018.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301#Pidp451327360>

Sosiaalihuoltolaki. Perhetyö 18§. Luettu 6.2.2018.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301#Pidp451327360>

Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. 2017. Monialainen yhteistyö. 41§. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2017:5. Verkkojulkaisu. S. 124.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3959-2>

Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. 2017. Omatyöntekijä. 42§. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2017:5. Verkkojulkaisu. S. 126.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3959-2>

Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. 2017. Perhetyö. 18§. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2017:5. Verkkojulkaisu. S. 58-59.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3959-2>

Särkelä-Kukko, M. 2013. Salli osallisuus. Settlementi ry. Diaesitys. 3.10.2013. Luettu 8.2.2018.
<http://slideplayer.fi/slide/2622854/>

- Tikka, T. 2013. Miten isät voivat hyötyä vertaistuesta? Internet -video. Miessakit ry. Väestöliitto. Perheaikaa. 7.11.2013. Katsottu 29.1.2018.
<https://www.perheaikaa.fi/videot/lapsi-tulossa/isyys/miten-isat-voivat-hyotya-vertaistuesta/>
- Tikka, T. 2016. Isän hoiva on erilaista kuin äidin, mutta yhtä hyvää. Artikkel. Vauva - lehti 8/16. 9.9.2016. Luettu 9.2.2018.
- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus. University Press. S. 47.
- Tervesuomi. 2008. Vanhempien ja lapsen välinen vuorovaikutus- kiintymyssuhteen perusta. Internet -sivusto. 20.5.2008. Luettu 3.2.2017.
<http://demo.seco.tkk.fi/tervesuomi/item/nn:247>
- THL & LAPE. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2017. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). Teemme lasten, nuorten ja perheiden Hyvää arkea. Yhdessä. Lähellä. 23.11.2017. Luettu 20.1.2018.
<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->
- THL & osallisuus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2017. Osallisuus. 24.4.2017. Luettu 20.1.2018
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- THL & perhetyö. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2015. Perhetyö. Lastensuojelun käsikirja. Luettu 2.5.2017.
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. S. 69-70, 73, 75, 85, 96-97, 103, 108-109, 116-119, 129, 132-133, 140-141.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Internet -sivusto. Luettu 2.1.2018.
<http://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta>
- Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P. & Veistilä, M. (toim.). 2016. Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki: Gaudeamus Oy. S. 12.
- Vahvuuskortit. 2018. Lasten vahvuuskortit. Pesäpuu ry.
- Valtanen, K-M. 2018. Palvelupäällikkö. Opinnäytetyön kommentointi. kirsi.valtanen@ylojarvi.fi. Luettu 27.3.2018.
- Vuorenmaa, M. 2016. Lasten, nuorten ja perheiden osallisuus palveluissa. Diasarja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 14.11.2016. Luettu 1.2.2018.
<https://www.slideshare.net/THLfi/lasten-nuorten-ja-perheiden-osallisuus-palveluissa>
- Vuori, J. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. 2004. Isä kirja. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. S. 46, 48.

Väestöliitto. 2018. Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri. Verkkosivusto. Luettu 22.1.2018.

http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilollinen_ku/

Ylöjärven kaupunki. 2017. Esite. Ohjaava perhetyö Ylöjärvellä. Verkkosivusto. Luettu 22.5.2017.

http://www.ylojarvi.fi/site/assets/files/19946/ohjaavien_esit2016_10_02_e.pdf

Ylöjärven kaupunki. 2017. Ohjaavan perhetyön prosessikaavio (LIITE 1). Verkkosivusto. Luettu 11.9.2017.

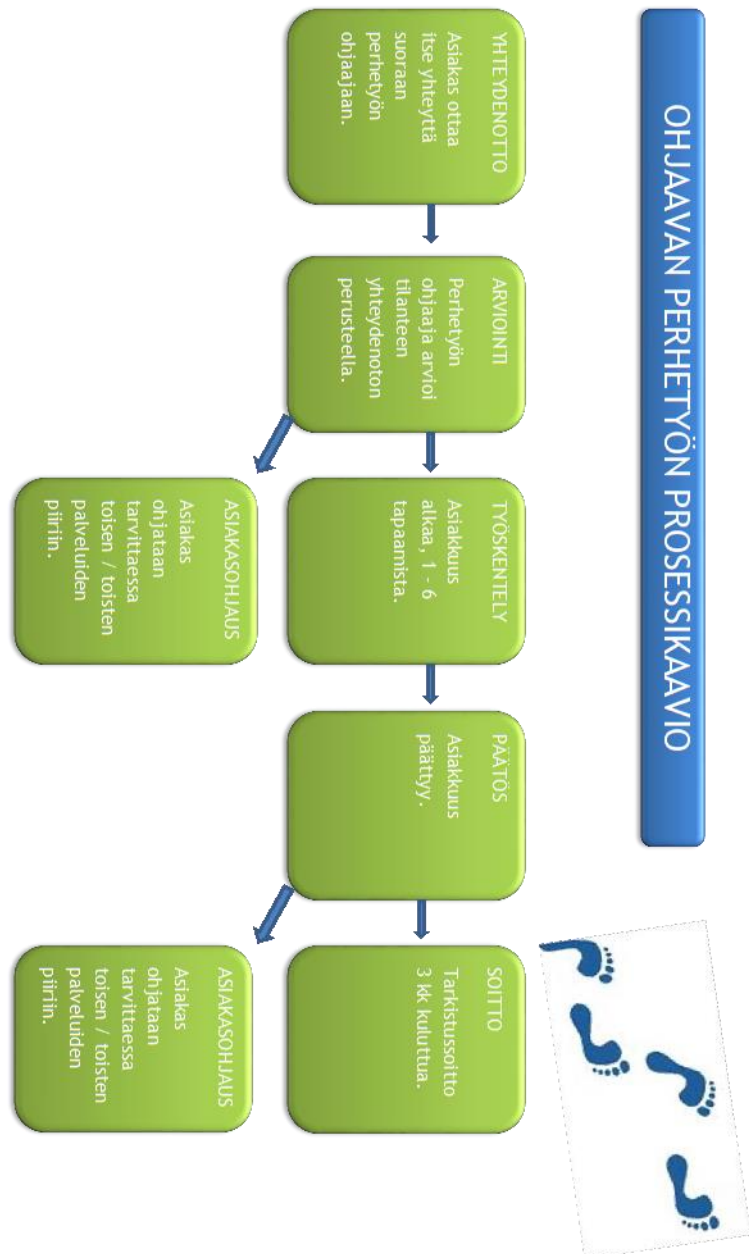
https://ylojarvi-fi.aldone.fi/site/assets/files/19553/prosessikaavio_asiak-kaille30092016.pdf

Ylöjärven kaupunki. 2018. Isä-chat. Verkkosivusto. Luettu 28.3.2018.

<https://www.ylojarvi.fi/terveys/lastenneuvola/isa-chat/>

LIITTEET

Liite 1. Ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön prosessikaavio

Liite 2. Tutkimuslupa

YLÖJÄRVEN KAUPUNKI**VIRANHALTIJAPÄÄTÖS**

Terveys- ja sosiaalijohtaja

21.12.2017

16 §

Vireillepanija

Saarinen Jenna ja Sukuvaara Janica

Asia

Tutkimuslupa / Saarinen Jenna ja Sukuvaara Janica

Selostus asiasta

Tampereen ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Jenna Saarinen ja Janica Sukuvaara hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyötään, isyyden ja isien osallisuuden tukeminen ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyössä Ylöjärvellä, varten.

Perustelut

Perusturvaosaston johtoryhmä on käsitellyt hakemuksen kokouksessaan 20.12.2017 ja puoltaa tutkimusluvan myöntämistä edellyttäen, että tutkimuksen tulos annetaan perusturvaosaston käyttöön.

Päätös

Myönnän tutkimusluvan.

Päiväys ja allekirjoitus

Ylöjärvi 21.12.2017

Anne Santalahti
Terveys- ja sosiaalijohtaja

Jakelu

Jenna Saarinen
Janica Sukuvaara
perhetyön palvelupäällikkö Kirsi Valtanen

Liite 3. Saatekirje

Hei,

1(2)

Olemme Jenna Saarinen ja Janica Sukuvaara, kaksi sosionomiopiskelijaa Tampereen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä isien kokemuksista isyydestä ja isien osallisuudesta ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessissa ja työskentelyssä.

Opinnäytetyömme tavoitteena on kartoittaa haastattelemalla isien ajatuksia omasta isyydestään ja tasavertaisesta vanhemmuudesta, sekä siitä, miten isät ovat kokeneet olevansa mukana ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön työskentelyssä asiakasprosessin eri vaiheissa.

Opinnäytetyömme tutkimus on luonteeltaan luottamuksellinen, ja tulokset raportoimme nimettömänä, eikä yksittäistä henkilöä tai perhettä pysty tunnistamaan opinnäytetyöstämme. Tallennamme ääninauhurilla tekemämme haastattelut, jotta pystymme analysoimaan niiden tulokset opinnäytetyöhömmme. Äänitallenteet säilytetään niin, että haastattelujen tunnistetiedot pysyvät turvassa ja tallenteet tuhotaan heti analysoinnin jälkeen.

Opinnäytetyömme toteutetaan teemahaastatteluna, jotka toteutetaan kirjallisen tutkimussuostumuksen antaneille isille. Tämä saatekirje ja tutkimussuostumuslomake toimitetaan perhetyön ohjaajien mukana isille, joiden perheillä on asiakkuus ennaltaehkäisevässä, ohjaavassa perhetyössä. Vaihtoehtoisesti isät voivat ilmoittaa halukkuudestaan osallistua tutkimukseemme Ylöjärven perhetyön Facebook-sivuston kautta, josta löytyy tämä saatekirje sekä yhteystietomme.

Painotamme tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta. Tutkimukseen osallistumisen voi lopettaa missä vaiheessa tahansa. Tutkimuksen tekemiseen olemme saaneet asianmukaisen tutkimusluvan Ylöjärven kaupungilta. Tavoitteenamme on toteuttaa haastattelut tammi-helmikuun 2018 aikana.

Tutkimustyömme teemat ovat: *isyys ja tasavertainen vanhemmuus, isien osallisuus, sekä ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessi.*

(jatkuu)

2(2)

Mikäli annatte suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta, pyydämme teitä palauttamaan tutkimussuostumuslomakkeen perhetyön ohjaajien mukana, ja otamme teihin yhteyttä haastatteluajkojen sopimiseksi. Voitte myös ottaa suoraan yhteyttä meihin opinnäytetyön tekijöihin, mikäli luette osallistumispyynnön perhetyön Facebook –sivujen kautta.

Ystävällisin terveisin,

Jenna Saarinen

p. 045 6508460

jenna.saarinen@soc.tamk.fi

Janica Sukuvaara

p. 040 8407090

janica.sukuvaara@soc.tamk.fi

Liite 4. Tutkimussuostumuslomake

Tutkimussuostumuslomake

Tutkittavan suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Olen tutustunut saatekirjeessä mainittuihin asioihin tutkimuksen tarkoituksesta. Suostumukseni tutkimukseen osallistumisesta on täysin vapaaehtoista, ja voin halutessani peruuttaa tai keskeyttää osallistumiseni missä vaiheessa tahansa.

Tutkimuksessa kerättyä haastatteluaineistoa saa käyttää sellaisessa muodossa, jossa yksittäistä tutkittavaa ei voi tunnistaa.

Tällä tutkimussuostumuslomakkeella annan suostumukseni haastatteluun osallistumisesta.

Yhteystiedot yhteydenottoa varten:

Tutkittavan nimi:	
Puhelinnumero:	
Sähköpostiosoite:	
Paikka ja päivämäärä:	
Allekirjoitus:	

Liite 5. Saatekirje Ylöjärven perhetyön Facebook - sivuilla

Ylöjärven perhetyö - Perhekioski

4. tammikuuta kello 16:25 ·

Hei ylöjärveläiset isät! Sosionomiopiskelijat Janica ja Jenna tutkivat opinnäytetyössään isien osallisuuden kokemuksia ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessissa.

Aihe on perhetyön kehittämisen kannalta tärkeä, joten isät, ilmoittautukaa haastateltaviksi!

Hei ylöjärveläiset isät!

Tarjoamme teille mahdollisuutta saada oma ääni kuuluviin isän osallisuuden kokemuksista ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessissa opinnäytetyömme myötä. Alla kerromme tarkemmin opinnäytetyömme tarkoituksesta ja mahdollisuudesta osallistua tutkimukseemme.

Olemme Jenna Saarinen ja Janica Sukuvaara, sosionomiopiskelijat Tampereen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä isien kokemuksista isyydestä ja isien osallisuudesta ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön asiakasprosessissa Ylöjärvellä.

Opinnäytetyömme tavoitteena on kartoittaa haastatteleamalla isien ajatuksia omasta isyydestään ja tasavertaisesta vanhemmuudesta, sekä siitä, miten isät ovat kokeneet olevansa mukana ennaltaehkäisevän, ohjaavan perhetyön työskentelyssä asiakasprosessin eri vaiheissa.

Opinnäytetyömme toteutetaan teemahaastatteluna, joka toteutetaan kirjallisen tutkimussuostumuksen antaneille isille.

Painotamme tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta. Tutkimukseen osallistumisen voi lopettaa missä vaiheessa tahansa. Opinnäytetyömme tutkimus on luonteeltaan luottamuksellinen, ja tulokset raportoimme nimettömänä, eikä yksittäistä henkilöä tai perhettä pysty tunnistamaan opinnäytetyöstämme.

Mikäli luette osallistumispyynnön perhetyön Facebook -sivujen kautta ja haluatte osallistua haastatteluun, voitte ottaa suoraan yhteyttä meihin opinnäytetyön tekijöihin. Kiitos jo etukäteen.

Ystävällisin terveisin,

Jenna Saarinen
p. 045 6508460
jenna.saarinen@soc.tamk.fi

Janica Sukuvaara
p. 040 8407090
janica.sukuvaara@soc.tamk.fi